

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Varför utomhuspedagogik i förskolan?

”Livet är inte de dagar som går, det är dagarna du minns”

Maria Jonsson och Maria Werin Sjögren

Kurs: LAU390

Handledare: Carl Henrik Lyttkens

Examinator: Jan Lindstöm

Rapportnummer: HT-2450-10

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Varför utomhuspedagogik?

Författare: Maria Jonsson och Maria Werin Sjögren

Termin och år: HT 2010

Kursansvarig institution: LAU390: Sociologiska institutionen

Handledare: Carl Henrik Lyttkens

Examinator: Jan Lindström

Rapportnummer: HT-2450-10

Nyckelord: Autentisk, lek, lärande, motorik, pedagogen, praktik, sinne, sociokulturell syn på lärande, teori, utomhuspedagogik

Vårt syfte var att ta reda på vad och hur barn lär genom utomhuspedagogik, men också pedagogens del i barns lärande. Vi ville se vad detta kunde bidra med i vårt framtida yrke som pedagoger.

Vi har i denna uppsats ställt oss tre frågor:

- Vad lär sig barn av utomhuspedagogik?
- Hur lär sig barn av utomhuspedagogik?
- Hur gör pedagogen för att barnen ska lära sig genom utomhuspedagogik?

Vi har valt att göra en kvalitativ studie där vi ville få fram hur pedagogerna tänkt kring utomhuspedagogik för barns lärande, både i stort och utifrån den observation som vi använt oss av. Observationen utfördes genom att vi var fullständiga observatörer. Vi har även utfört samtalsintervjuer där pedagogerna fick svara utifrån sina egna tankar kring innehållet om utomhuspedagogik. Materialet vi använt oss av består av observationsprotokoll och intervjuprotokoll (se bilaga).

Vår teoretiska bakgrund innefattar tidigare forskning, en doktorsavhandling samt förskolans läroplan, Lpfö98. Vi har sedan gjort analyser av vårt material från undersökningen och kopplat det till teoribakgrunden. Vi har i diskussionen diskuterat för oss intressanta aspekter på innehållet samt diskuterat nya insikter.

Konkret pedagogiskt stöd i läroplanen om utomhuspedagogikens betydelse för verksamheten skulle kunna påvisa dess användbarhet. Pedagoger kunde då få upp ögonen för hur man kan använda sig av utomhuspedagogik och stärkt dess position. Barn lär med kropp, tanke och sinnen för att bilda en helhetsförståelse i lärandet. Genom utomhuspedagogik kan teori och praktik samverka för en bredare förståelse av lärandet, men också ge barnen möjlighet att bygga teorin ur det redan kända.

Pedagoger bör fundera på hur utomhuspedagogik kan tillföra deras aktiviteter en bredare förståelse i relation till det som ska läras som inte kan tillgodoses inomhus. Utomhuspedagogikens genuinitet är att kunna ge kunskaper och erfarenheter som inomhuspedagogiken inte kan tillföra.

Förord

Vi vill tacka de förskollärare och barn som gjort det möjligt för oss att genomföra denna undersökning. Vi vill skänka ett särskilt tack till förskollärarna Sonja och Christina som delat med sig av sin kunskap till oss. Vi vill också tacka vår handledare Carl Henrik Lyttkens som handledt oss genom uppsatsen.

Vi har kommit fram till våra resultat genom tidigare forskning inom litteratur och genom doktorsavhandling, även genom våra besök på två förskolor. Vi fick ta del av en lektion i utomhuspedagogik på respektive förskola. Därefter fick vi intervjua en pedagog från varje förskola som fick svara på frågor utifrån våra tre frågeställningar (se frågeställningar nedan och material i bilaga). Detta har vi sedan analyserat med stöd i tidigare forskning. Efter analysen har vi gett vår egen syn på innehållet genom personlig diskussion. Avslutningsvis har vi en diskussion där vi bland annat tar upp aspekter som vi anser viktigt att fundera kring gällande barns lärande och utveckling, samt relevans för läraryrket, samverkan och undervisningen. Detta kapitel avslutas med en sammanfattning av de viktigaste slutsatserna och förslag till fortsatt forskning inom området utomhuspedagogik.

Innehållsförteckning

1. Inledning	8
1.2 Syfte	9
1.3 Frågeställningar	9
2. Teoretisk anknytning	10
2.1 Sociokulturell syn på lärande	10
2.2 Definition av utomhuspedagogik	11
2.3 Vad lär sig barn av utomhuspedagogik?	11
2.3.1 Rörelser och motorik	11
2.3.2 Lärande genom lek	12
2.3.3 Natur och reflektion.....	12
2.3.4 Vad barn lär av matematik	13
2.4 Hur lär sig barn av utomhuspedagogik.....	13
2.4.1 Teori och praktik	13
2.4.2 Autentisk miljö	13
2.4.3 Lärande genom lek	14
2.4.4 Lärande genom samspel	15
2.4.5 Hur barn lär matematik.....	15
2.5 Hur gör pedagogerna för att barnen ska lära sig?	16
2.5.1 Autentiska aktiviteter	16
2.5.2 Kommunikation.....	16
2.5.4 Vikten av pedagogens kunskap om barns lärande i lek.....	17
2.5.5 Att lära in matematik ute	17
2.5.6 Gården som pedagogiskt verktyg	17
2.5.3 Dokumentation och utvärdering	18
3. Metod och tillvägagångssätt	19

3.1 Urval.....	19
3.2 Kvalitativ undersökning	19
3.3 Observation	19
3.4 Intervju	20
3.5 Litteratur.....	21
3.6 Avgränsningar	21
3.7 Tillförlitlighet	21
3.7.1 Validitet.....	22
3.7.2 Reliabilitet	22
3.7.3 Generaliserbarhet.....	22
4. Resultatet.....	23
4.1 Observation 1; Förskola i Askim- utomhuspedagogisk inriktning.....	23
4.2 Observation 2; Förskola centrala Göteborg- privat ur och skur förskola	25
4.3 Intervju 1; Förskola i Askim- utomhuspedagogisk inriktning.....	27
4.3.1 Del 1; allmänna frågor.....	27
4.3.2 Del 2; pedagogens syn på aktiviteten	28
4.4 Intervju 2; Förskola centrala Göteborg- privat ur och skur förskola.....	29
4.4.1 Del 1; allmänna frågor.....	29
4.4.2 Del 2; pedagogens syn på aktiviteten	32
5. Analys av resultatet	33
5.1 Vad lär sig barn av utomhuspedagogik?	33
5.2 Hur lär sig barn av utomhuspedagogik?.....	34
5.3 Hur gör pedagogen för att barnen ska lära sig i utomhuspedagogik?.....	35
6. Diskussion	38
6.1 Egen kritisk tolkning av resultatet.....	38
6.1.1 Vad lär sig barn av utomhuspedagogik?	38

6.1.2 Hur lär sig barn av utomhuspedagogik?.....	38
6.1.3 Hur gör pedagogen för att barnen ska lära sig genom utomhuspedagogik?.....	39
6.2 Reflektioner som ej uppdagas i avsnittet tidigare forskning	41
6.2.1 Integrering av omgivning vid sagoläsning	41
6.2.2 Intelligent barn kontra långsamma och energilösa barn?	41
6.2.3 Flytta ut inomhuspedagogiken?.....	41
6.3 Relevans för läraryrket, samverkan och undervisningen.....	42
6.4 Metoddiskussion.....	43
6.5 Slutsatser	44
6.6 Förslag på framtida forskning	45
7. Litteraturlista.....	46
8. Bilaga 1	48
9. Bilaga 2	49

1. Inledning

Vi har skrivit om utomhuspedagogik för att se vad detta har för betydelse för barns lärande och utveckling. Utomhuspedagogik är något som enbart snuddats vid under vår utbildning till förskollärare. Vi har därför inte blivit inspirerade av att använda oss av utomhuspedagogik i vårt kommande yrke. Vi anser att det är viktigt att man som pedagog får inspiration om utomhuspedagogik för att intresse ska väckas. Under vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU) har vi stött på utomhuspedagogik i liten utsträckning. Vanligtvis är barnen ute på gården och övervakas av pedagoger. Under utbildningens gång har vi fått kunskap om att barn lär sig genom ett lustfyllt lärande kopplat till sitt sammanhang. Vi har haft olika undervisningar om hur man kan göra detta konkret, men nästan enbart exempel inomhus. Har utomhuspedagogik överhuvudtaget en betydande roll i förskolans verksamhet?

När vi läst tidigare forskning framgår det att utomhuspedagogiken är en viktig del för att barn ska få en helhetsförståelse för det som ska läras i kombination mellan teori och praktik, detta enligt Dysthe (2003). Både Lpfö98 och universitetsutbildningen anser vi behöver lyfta utomhuspedagogiken som en viktig del i barns lärande och utveckling. Läroplanen behöver definiera begreppet och klart och tydligt beskriva hur man ska arbeta med detta för att få in utomhuspedagogiken som en tydlig och viktig del i verksamheten. Szczepanski (2008) funderar kring vad det är som gör att utomhuspedagogiken kan hantera kombinationen av autentiska upplevelser och andrahandsupplevd kunskap, det vill säga information. Teoretisk och praktisk kunskap kompletterar varandra. Lärande måste ske på ett naturligt sätt med kropp och intellekt eftersom dessa två hänger samman, om inte begränsas kunskapen. Utifrån vår egen kunskapsbakgrund minns vi mer av vad vi upplevt än vad vi lärt då vi bara samtalat om något eller påvisats fenomen inomhus. Som ett av barnen sa ”när vi går ut blir allt på riktigt” (anonym). Vi anser att ge barnen upplevelser av fenomen inomhus kan aldrig bli det samma som den autentiska miljön detta händer i. ”Livet är inte de dagar som går, det är dagarna du minns”. Genom upplevelserna får man något att minnas tillbaka på, våra upplevelser med våra sinnen har hängt med hela livet.

I Lpfö98 står det att:

Barnen skall kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten skall ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus. Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö (sid 7).

Vi anser att utomhuspedagogikens viktighet för helhetsförståelsen av det barn lär, vilket enligt oss gör det nödvändigt att använda sig av utomhuspedagogik för att uppnå målen i Lpfö98. Men också att utomhuspedagogiken gynnar barnens kunskapsutveckling. Det är viktigt att pedagoger får en kunskap om varför utomhuspedagogik är viktigt för barns lärande och utveckling och hur man som pedagog kan främja denna utveckling. Vi har genom denna uppsats fått en insikt och ökad förståelse kring vikten av att använda utomhuspedagogik i verksamheten och dess möjlighet att integrera olika ämnen i en för barnen lustfylld miljö. För att förstå matematik i konkreta sammanhang och för att förstå den abstrakta matematiken i böcker eller liknande är det viktigt att få en grundläggande kunskap för matematik och för att

bli nyfiken på vad den kan innebära konkret. Vi har också hittat mycket litteratur i ämnet som visar på dess relevans med tanke på barns lärande och utveckling. Matematik är genomgående i all utbildning i barnens skolgång. Vi såg också exempel på hur pedagogerna använde sig av matematik integrerat i utomhuspedagogiken, därför har vi analyserat arbetet efter pedagogernas innehåll i aktiviteterna vi observerat.

Vi tror inte att barnen får samma förståelse för det man ska lära sig utan denna pedagogik, man förlorar helhetsförståelsen i lärandet. Små barn upplever med hela kroppen, vilket borde vara underlag för verksamhetens innehåll. Vad vi också tror att man förlorar är det lustfyllda lärandet och glädjen för att upptäcka sin omvärld på ett roligt och lärorikt sätt. Genom att inte använda sig av utomhuspedagogiken som en naturlig del i verksamheten stänger man dörren för utomhusmiljöns möjligheter och begränsar därigenom barnens möjligheter till upplevelsebaserat lärande i autentiska miljöer.

1.2 Syfte

Vårt syfte är att ta reda på vad och hur barn lär genom utomhuspedagogik, men också pedagogens del i barns lärande. Vi vill se vad detta kan bidra med i vårt framtida yrke som pedagoger.

1.3 Frågeställningar

- Vad lär sig barn av utomhuspedagogik?
- Hur lär sig barn av utomhuspedagogik?
- Hur gör pedagogen för att barnen ska lära sig genom utomhuspedagogik?

2. Teoretisk anknytning

Nedan redovisar vi teoretisk bakgrund utifrån våra frågeställningar. Vi har valt att koppla vår uppsats till en lärandeteori, den sociokulturella synen på lärande. Enligt Szczepanski (2008) ses barn som kompetenta individer som lär i en social gemenskap, men också att varje barn konstruerar sin egen kunskap utifrån sina erfarenheter. Utifrån denna teori kommer barns lärande att stå i relation till den verksamhet pedagogerna bedriver, vilket i sin tur kan bli avgörande för vilka kunskaper och färdigheter barnet utvecklar.

Vi har valt att utgå från den sociokulturella synen på lärande då vi anser att vi kunnat koppla undersökningens resultat till denna syn vad gäller barns lärande och utveckling i samspel med sin sociala och kulturella miljö.

2.1 Sociokulturell syn på lärande

Enligt Szczepanski (2008) ses lärandet ur ett sociokulturellt perspektiv. Inom den sociokulturella synen på lärande lär man i sociala sammanhang tillsammans med andra. Här ser man till lärande både i formella och icke formella sammanhang både i och utanför institutionen. Lärande sker genom samspel och kommunikation mellan individer. Nedan presenterar vi olika begrepp och delar som är viktiga inom det sociokulturella perspektivet, utifrån Dysthe (2003). Hon är en av de främsta tolkarna av detta perspektiv.

Det situerade lärandet innebär att individens tänkande är i samspel med sociala och fysiska aktiviteter i sitt sammanhang. Sammanhanget (kontexten) kan beskrivas som flera situationer omkring den lärande som alla samspelar och väver samman dessa delar och bildar en helhet.

Autentiska aktiviteter påminner om verkliga situationer som hjälper till i lärandet och som är lätta att koppla till verkligheten. Att få en förståelse för något i sitt rätta sammanhang bidrar till en helhetsförståelse i den lärandemiljö som barnet ska lära.

Lärandets sociala grund innebär att vi människor är sammanlänkade med vår kultur och historia. Individerna samspelar med andra individer. Genom detta skapas kunskap i ett sociokulturellt sammanhang.

Det distribuerande lärandet innebär att kunskap är fördelad mellan individer, vilket innebär att det inte är en individ ensam som erhåller kunskap. En grupp individer kan överföra kunskap till varandra samt komplettera varandra med olika kunskaper inom ett område. Deras gemensamma kunskaper kan leda till nya tankar och kunskaper.

Det medierande lärandet är hjälpmedel för tanken som underlättar lärandet, så kallade artefakter. Exempel på sådana hjälpmedel är språket och olika föremål. Språket är en viktig artefakt för människan. Genom denna kan man kommunicera med andra och därigenom utveckla individernas kunskaper. Genom muntlig kommunikation med andra människor lär och utvecklas individerna. Växelspelet mellan tal och skrift är viktigt inom det sociokulturella perspektivet. Mycket av det som människan gör är av både kommunikativ och fysisk art. Språket används för tänkandet och även i kommunikation med andra.

Lärande i en praxisgemenskap sker i alla sammanhang. I början när en individ ska lära sig något nytt och inte har någon kunskap kring det som ska läras står man lite i utkanten av gemenskapen, den så kallade praxisgemenskapen. Ju mer man lär sig tillsammans med gruppen desto längre in i gemenskapen kommer man. Tillslut är man en fullvärdig medlem i praxisgemenskapen. Man kan säga att man går från lärling till mästare.

2.2 Definition av utomhuspedagogik

Dahlgren, Sjölander, Strid, och Szczepanski (2007) hävdar att NCU, Nationellt centrum för utomhuspedagogik i Linköping, definierar utomhuspedagogik som ett förhållningssätt som syftar på lärandet mellan upplevelse och reflektion. Detta lärande sker i konkreta situationer i autentiska miljöer. Där ses platsen som betydande för lärandet i kombination med teorin där växelverkan mellan teori och praktik är viktig. Utomhuspedagogik innebär att lärandet kan äga rum ute i samhällslivet och i natur- och kulturlandskap.

Då man enbart flyttar platsen för lärandet inomhus genom att gå ut i närmaste utomhusmiljö och fortsätta inomhusaktiviteten på precis samma sätt ute som inne, räknas det inte som utomhuspedagogik enligt Lundegård, Wickman och Wholin (2004).

2.3 Vad lär sig barn av utomhuspedagogik?

Enligt Lundegård et al. (2004) ryms alla ämnen i utomhuspedagogiken. Utomhus kan man få kunskapen att synas i konkreta sammanhang. Man kan därför förstärka fenomen man stött på i andra sammanhang genom att skapa en naturlig del i lärandet, genom detta kan man skapa, förstärka och bygga på nya kunskaper. Man kan alltså förstärka olika ämnen genom att använda sig av naturen, men även de direkta erfarenheterna barnen får i för dem meningsfulla sammanhang, stärker lusten hos barnen att vilja lära sig mer. Strotz och Svenning (2004) tar upp den ”tysta kunskapen” med detta menar de sådant som måste upplevas för att man verkligen ska förstå och få kunskap om det, sådant som inte kan framställas med ord.

2.3.1 Rörelser och motorik

Brügge, Glantz och Sandell (2002) menar på att utemiljön har visat sig ha en positiv effekt på barns hälsa, motoriska utveckling, och för lekens utveckling. Johansson (2005) menar på att alla dessa delar är viktiga för barns lärande och utveckling och bäst utveckling blir när flera av dessa delar samverkar och bildar en helhet. Enligt förskolans läroplanen Lpfö98 ska förskolan sträva efter att varje barn utvecklar motorik samt koordinationsförmåga. Brügge et al. (2002) menar på att barnen i naturen får fysisk träning och i terrängen kan barnen öva både koordination och balanssinne. I Tidningen Förskolan (2004:3) tas det upp att genom utomhuspedagogik använder barnen kroppen och tränar både på grov- och finmotorik. Grindberg och Langlo Jagtöjen (2000) beskriver att grovmotorik är de stora rörelser man lär sig, så som att springa och sitta. Finmotorik är de rörelser som är lite mer begränsade som exempelvis att man skall gripa något.

Brügge et al. (2002) hävdar som följer att ”*Utomhuspedagogiken skapar förutsättningar för mer rörelseintensiva lärandemiljöer där kroppen sätter tanken i rörelse*” (sid 26). De säger vidare att utomhuspedagogiken kan med dessa grunder ses som viktig för att levandegöra förskolans arbete. De menar också att utomhuspedagogiken är en viktig bas för kroppens

behov av rörelse, sinnlig erfarenhet, men också för att stimulera hjärnan, dvs. det intellektuella tänkandet.

Johansson (2005) påpekar att i och med att barnen övar upp sina rörelser blir de alltmer förfinade och automatiserade. Dahlgren et al. (2007) påpekar att genom att lärarna erbjuder barnen utomhuspedagogik kan barnen få delta och utveckla grundfärdigheter i aktiviteter som oftast inte förekommer inomhus som exempelvis cykling och vandring.

2.3.2 Lärande genom lek

Enligt Lpfö98 är leken mycket viktig både för barns utveckling och lärande. Genom att använda sig av leken i det lustfyllda lärandet stimuleras förmågan att kunna samarbeta och lösa problem. Leken stimulerar även barns fantasi, kommunikation och symboliska tänkande. Genom leken får barnen möjlighet att uttrycka och bearbeta upplevelser samt deras känslor och erfarenheter. *"Att leka innebär involvering och deltagande med hela sig själv. För barn är "hela sig själv" huvudsakligen detsamma som "hela kroppen". Därför utvecklar barnen i mycket hög grad kompetens och en tro på sig själva med hjälp av fysisk aktivitet"* (Grindberg et al. 2000, sid 16).

Johansson (2005) skriver att utomhusleken skiljer sig från leken inomhus eftersom miljön är föränderlig och kan bjuda på överraskningar. Johansson (2005) menar att leken främjar barnens sinnen samt motoriken, vilket i sin tur har att göra med att barnen utvecklar sin begreppsbyggnad. Även tankeprocessen gynnas i leken genom barnens inre drivkraft i leken där även den känslomässiga utvecklingen sker. Genom att barnen leker upplevelser ur verkligheten och genom upprepning övar barnen sin förståelse för omvärlden. I Lpfö98 står det att verksamheten skall inspirera barnen att utforska omvärlden. Johansson (2005) berättar att i leken utvecklas barnet emotionellt, motoriskt och intellektuellt och barn lär sociala färdigheter.

2.3.3 Natur och reflektion

Brügge et al. (2002) påpekar att när man möter naturen tillsammans med barnen får man chans till reflektion. Enligt Lpfö98 ska barnen få möjlighet att utveckla sin förmåga till att iaktta och reflektera men även att de i en social miljö ska få möjlighet att utveckla social och kommunikativ kompetens. Doverborg, Emanuelsson, Emanuelsson, Forsbäck, Johansson, Persson och Sterner (2008) menar på att det är betydelsefullt för barns utveckling av språket, tänkandet och självtilliten att ge barnen möjlighet till att fundera, fråga, resonera och dra slutsatser om saker och skeenden som intresserar dem. Dessa mycket viktiga komponenter är också betydelsefulla för utvecklingen av barns intresse, förståelse och tilltro till sin förmåga. Enligt Tidningen Förskolan (2004:3) får barnen även lära sig värdegrunden genom att ta hänsyn till naturen och det som finns och lever där. Enligt Lpfö98 ska förskolan sträva efter att barn utvecklar en respekt för allt levande samt omsorg för miljön. Barnen ska utveckla förståelse för sin delaktighet i naturens kretslopp och även få förståelse för naturvetenskapliga fenomen. De ska också utveckla en förståelse för sitt kunnande om växter och djur. Tidningen Förskolan (1996:3) anser att genom att exempelvis bara plantera några växter på gården får barnen kunskaper och upplevelser om plantering, längd, doft, färg och smak.

2.3.4 Vad barn lär av matematik

Enligt Heiberg Solem och Reikerås (2004) använder sig barn av lokalisering när de försöker att hitta, lokalisera sig och placera olika platser. I matematiken kan barn också lära sig former, figurer, mönster och symmetri. Dessa egenskaper finns överallt och barn använder sig av dessa kategoriseringar för att skilja mellan olika saker, exempelvis vid kojbygge. Räkning, antalsord, räknesystem och talsystem är också saker som räknas i många olika sammanhang. Mätning kan innehålla mycket så som jämförelser av saker, se och jämföra ytor, tyngd, längd och bredd och så vidare. Detta styrks av Lpfö98 att barnen ska utveckla en förmåga att kunna använda matematik i meningsfulla sammanhang. Innehållet i matematiken är att barn ska utveckla en förståelse för grundläggande egenskaper i tal, mätning, form och även en förmåga att orientera sig i tid och rum.

2.4 Hur lär sig barn av utomhuspedagogik

2.4.1 Teori och praktik

Enligt Szczepanski (2008) myntade John Dewey begreppet ”real life experience”, vilket innebär att en växelverkan mellan teori och praktik visat sig vara viktigt för barnens lärande. Enligt honom är också läroprocessen och den fysiska verkligheten starkt sammankopplade där kunskapsbildningen ses som en ständigt pågående process. Tidningen Förskolan (2004:3) tar upp att genom bekantskap med verkligheten får barn och pedagoger mer kunskap. Dahlgren et al. (2007) påpekar att Rousseau poängterar starkt vikten för barn att mötas med verkligheten. Genom utomhuspedagogik påpekar Lundegård et al. (2004) att barnen får en helhetsupplevelse. De anser att mellan barnen och föremålet blir det en direktkontakt som är mycket betydelsefull för lärandet. De menar att man kan förflytta lärandesituationen till rätt sammanhang så att barnen kan identifiera det som ska läras. Platsen är alltså mycket viktig för barns lärande. Enligt Szczepanski (2008) gör exempelvis enbart inläring från böcker att djupdimensionen i lärandet försvinner då textens innehåll blir föremål för inläringen. Med hjälp av utomhuspedagogik kan man skapa ett bredare lärande och kompetens hos den lärande. Utomhuspedagogiken bygger på sinnliga upplevelser, vilket ger djupinläring. Människan lär inte enbart genom läsning och se på bilder, lyssna på pedagogen och så vidare utan också genom att känna, smaka, lukta och beröra. Dahlgren et al. (2007) skriver att John Dewey tar upp begreppet *gripa för att begripa*. Han anser att man måste lära i naturliga sammanhang och uppleva med alla sinnen. Han menar att bara för att man vet något så betyder inte det att man förstår om man inte upplevt det.

2.4.2 Autentisk miljö

Ayres (1988) påpekar att en individs sinnen för samman delar av upplevelser och sammanlänkar dessa till en helhet. Hon menar att för att en förståelse ska vara fullständig kan inte endast ett sinne vara aktivt. Utan flera sinnesintryck sammanstrålas i hjärnan och genom detta skapas en helhet. Hon tar upp ett exempel om apelsin, man kan inte förstå upplevelsen av en apelsin genom att endast läsa om den. Ayres (1988) anser att endast via någon annans förklaring om något eller läsning kan det vara svårt att nå fullständig kunskap.

Förr lärde man sig oftare enbart i autentiska miljöer, medan man idag ofta lär sig om saker via böcker. Szczepanski (2008) funderar kring frågan om hur autentiska miljöer och faktabaserad

kunskap växelverkar? eftersom det idag är vanligt med båda delarna. Man kan antingen läsa om ett fenomen i boken (andrahandsupplevd kunskap, dvs. något någon annan upplevt och skrivit om i en bok) och sedan gå ut och uppleva fenomenet i autentisk miljö. Detta kan också upplevas i omvänd ordning. Vad Szczepanski (2008) har märkt är att skolan många gånger bara utgår från böcker eller klassrumsbaserad kunskap. Vad är det då som gör att utomhuspedagogiken kan hantera kombinationen av autentiska upplevelser och andrahandsupplevd kunskap? Vad som framgår av detta är att information och direktupplevd kunskap kompletterar varandra. Intellektet och kroppen hänger samman och det finns ingen anledning att sära på dem. Kunskapen begränsas när den inte sker på ett naturligt sätt med kropp och intellekt. Genom att använda sig av utomhuspedagogik växer klassrummet. Lundegård et al. (2004) anser att genom utomhuspedagogik erbjuds barnen kunskaper genom autentiska aktiviteter. Gair (1997) påpekar att de sinnliga och de autentiska erfarenheterna erbjuds genom utomhuspedagogik, vilket de inte kan på samma sätt inomhus. Det man upplever där blir mer en direktupplevelse än om läraren enbart förklarar något eller visar en bild. Alla sinnen stimuleras mer genom utomhuspedagogik. Barnen lär av hela processen, de kan få vara med och planera, upptäcka och även reflektera efteråt kring vad man sett och gjort. Barnen får även en fördjupad kunskap och förståelse kring det de upplever och även mer förståelse om naturen och miljön.

Szczepanski (2008) menar på att i naturen kan man sätta in lärandet i konkreta sammanhang. När detta görs motiveras lärandet för ett meningsfullt lärande och kreativa läroprocesser. Enligt forskning lär man sig begreppsbyggnad genom konkreta erfarenheter av konkret material. Han berättar också att meningsfullt lärande sker genom att koppla samman kropp och kunskap. Exempelvis genom att man vet i tanken hur man ska göra när man lär sig cykla och testar på att utöva detta praktiskt. När man gör detta har man stort fokus på kroppen och omgivningen, och med övning sätts kunskapen in i görandet och det blir automatiserat. Teorin och praktiken kan genom detta ses som varandras förutsättningar för lärande och dessa är beroende av varandra. Han menar också på att genom att uppleva saker tillsammans med barnen kan teorin byggas ur praktiken. Genom att läsa i en bok om vad någon annan erfarit blir detta andrahandsupplevelser och riskerar att bara bli abstrakta idéer och generaliseringar som kan bli svårt för den lärande att relatera till.

2.4.3 Lärande genom lek

Enligt Johansson (2005) är rörelse och lek en drivkraft för barnen att undersöka sin omvärld. Man kan också urskilja två faser i barns utveckling. För det första har sinnen en avgörande roll för lärandet, därefter fantasin och minnet. Den nästkommande fasen består av insikt och förståelse, då når barnet fram till att självständigt bedöma sin omvärld.

Grindberg et al. (2000) påpekar att lek är en viktig arena för utveckling och lärande. Det är därför viktigt att barn erbjuds varierade möjligheter till olika typer av lek, därför är även utomhuspedagogik en viktig del av verksamheten. Detta är något som även Lundegård et al. (2004) påpekar, att barn lär sig genom omväxling, därför är det viktigt att man som pedagog erbjuder barnen ett lärande som sker i olika situationer och sammanhang. Dahlgren et al. (2007) tar upp att Fredrika Mårtensson som är med i en forskargrupp har sett två typiska egenskaper för lekar utomhus. Den första är sinnlighet, här stimuleras lekarna av barnens

sinnen. Barnen uppmärksammar miljön med sina sinnen och vill genom detta samspela med miljön. Den andra egenskapen är vidlyftighet, barnen ägnar sig mer här åt kaotiska lekar, sådant de inte får göra så mycket inomhus. Inomhus har allt redan sin bestämda funktion och barnen vet vad allt ska användas till, medan utomhus kan föremål förvandlas till vad som helst i fantasin. I både dessa två typer av egenskaper ovan är miljön aktivt med i leken. När barnen får vara ute anses det att de lär sig bäst. Även i tidningen Förskolan (2004:3) tas det upp att barnen med alla sinnen upplever, leker och lär sig genom olika aktiviteter utomhus.

2.4.4 Lärande genom samspel

Olsson (2002) menar på att hur och vad barn lär sig påverkas av individer och omgivning. Barnens lust att lära påverkas av relationer till barn och pedagoger. Brüggge et al. (2002) menar att utomhus kan man skapa möten med det oförutsägbara, vilket skapar möjligheter till en situationsanpassad och flexibel verksamhet. De ger ett exempel på att enbart böcker eller samtal om något ger många gånger abstrakta begrepp men genom att gå ut och uppleva detta levande gör man det man lär om. Brüggge et al. (2002) menar att utgångspunkten för lärandet är den direkta upplevelsen. Där upplever man med hela kroppen och kan reflektera över hur man lärt och känt. Detta i sin tur ökar förståelsen för omvärlden. Miljöfrågor kan också förankras i naturen. Enligt Johansson (2005) ger naturen tillfälle till att fundera kring den biologiska mångfalden och vår del i påverkan av den. I och med att människan sedan länge bott i städer kan man bilda sig uppfattningen av att vi står vid sidan av naturen.

Lundegård et al. (2004) har märkt att genom situationer utomhus utvecklar barn förmåga att fungera i grupp när de ställs inför något som kräver samarbete, mer än vad de gör i klassrumssituationerna. De anser även att barnen tar till sig kunskap bättre i utemiljö. Lundegård et al. (2004) anser vidare att när barn får möta verkligheten skapas mer frågor hos barnen kring det de möter. Detta gör att det skapas lärande på platsen för barnen där även deras kommunikation och samarbetsförmåga utvecklas genom att de försöker finna svar på sina frågor. Tidningen Förskolan (2004) tar upp att pedagogen inte ska ge svaren till barnen utan vara medupptäckande.

Enligt Bilton (2005) kan man vidareutveckla barns kommunikation genom att naturen ger barnen mycket att samtala kring. Detta utvecklar kommunikationen barnen emellan men också mellan pedagog och barn, både genom verbal kommunikation, kroppsspråk och skrivna ord exempelvis från en inspirerande lärobok. I naturen kan man ägna sig mycket åt att fundera tillsammans, problemlösning och förhandling. Enligt Lpfö98 skall lärandet baseras på både samspel mellan vuxna och barn samt mellan barn och barn som kan lära av varandra. Barngruppen skall ses som en mycket viktig del i barnens lärande och utveckling. *“De skall få hjälp att känna tilltro till sin egen förmåga att tänka själva, att handla, röra sig och att lära sig dvs. bilda sig utifrån olika aspekter såsom intellektuella, språkliga, etiska, praktiska, sinnliga och estetiska”* (sid 6).

2.4.5 Hur barn lär matematik

I naturen kan barnen även lära sig matematik hävdar Ahlberg (2001). Hon menar på att man tidigt kan lägga grunden för det matematiska tänkandet. Jerland (1999) tar upp att det är i barns handlingar som förståelsen för det matematiska tänkandet äger rum. Ahlberg (1994)

hävdar att man bör använda sig av problemlösning utifrån barns erfarenhetsvärld, det är genom dessa erfarenheter barn lär matematikens funktion.

2.5 Hur gör pedagogerna för att barnen ska lära sig?

2.5.1 Autentiska aktiviteter

Lundegård et al. (2004) hävdar att pedagogen måste skapa situationer som stimulerar barns lärande. Att pedagogen tillsammans med barnen försöker levandegöra det de vill att barnen ska få kunskaper om, detta för att få barnen att förstå helheten. Med detta menar de att man gör det genom exempelvis verkliga aktiviteter. Att man som pedagog på något sätt försöker att anknyta ”undervisningen” till verkliga upplevelser i autentiska sammanhang. Detta anser de kan bidra till både djupare och bredare kunskaper för barnen, även att de får en bättre helhetssyn av det som ska läras.

Enligt Szczepanski (2008) bör man som pedagog ta med undervisningen ut i autentiska miljöer för att förstå naturen. Det blir lättare för barnen att ta till sig innehållet, eftersom man behöver vara på plats för att helt kunna förstå naturen. Han skriver vidare att barn tänker med hela kroppen och en förståelse skapas när kropp och tanke samverkar. Genom att man som pedagog använder sig av multimodala hjälpmedel och nyttjar alla sinnen utvidgas och utvecklas kunskapen.

Olsson (2002) påpekar att genom individuella och kollektiva upplevelser kan man arbeta ämnesfördjupat. Att repetera de upplevelser man fått där man kan återknyta till tidigare erfarenheter och tillsammans kan barn och pedagoger utveckla sina kunskaper. Tidningen Förskolan (1996:3) hävdar att sinnenas involvering är en god metod för att lära ut, eftersom små barn behöver upptäcka med hela kroppen. De skriver också om upptäckarlusten tillsammans med barnen, där barn behöver spänning för att de ska utvecklas. Grindberg et al. (2000) förklarar att det annars är lätt att glädjen för att vara ute och vara aktiv försvinner. Olsson (2002) hävdar att man som pedagog bör ha inställningen att man lär tillsammans med barnen och att man aldrig blir fullärd.

2.5.2 Kommunikation

Grindberg et al. (2000) anser att det är mycket viktigt för barnen att man knyter ihop teori och praktik för att barnen ska få en helhetsförståelse för fenomenet. ”Genom att skapa förundran, nyfikenhet och upptäckarlust ökar man barnets behov av och vilja att se sammanhang och ta emot nya utmaningar” (Sid 131).

Något som är avgörande för att hjälpa barnen i deras lärande och utveckling som tidningen Förskolan (2004:3) tar upp är att pedagogernas förhållningssätt till det man gör. Det är viktigt att pedagogerna engagerar sig och är aktiva i utomhuspedagogiken. Att de försöker utmana barnen genom att bland annat försöka få barnen till att tänka ett steg längre genom exempelvis att erbjuda dem nya spännande miljöer, ställa frågor, få barnen till att reflektera kring saker och ting. Det är viktigt att pedagogerna förstår hur barn lär sig för att hjälpa barnen att lära och utvecklas. Enligt Lpfö98 skall förskolan vara en kulturell och social miljö som hjälper barnen att utveckla deras sociala och kommunikativa process.

2.5.4 Vikten av pedagogens kunskap om barns lärande i lek

Grindberg et al. (2000) anser att förskollärare och lärare måste ha kunskap om lek för att erbjuda barnen det som de behöver. Tidningen Förskolan (1996:3) tar upp att genom att erbjuda barnen utomhuspedagogik erbjuds de ofta ett större utrymme att vara på, detta gör att det blir lättare för barnen att få leka ifred i avskildhet från andra så att leken inte störs. Dahlgren et al. (2007) hävdar att läraren kan skapa utomhuspedagogiska rum, vilket betyder att läraren ”skapar rum” utomhus. Enligt Lpfö98 är det viktigt att man som arbetslag kan erbjuda en god miljö för barnen i deras utveckling och lärande, där lek och lärande särskilt uppmärksammas. Johansson (2005) menar att ta tillvara på barnens spontana infall i leken och de lustfyllda rörelserna ger möjlighet till starka lekupplevelser. Det har visat sig att vuxna oftare kommer ihåg leken utomhus från barndomen kan hänga samman med det Johansson nyss nämnt.

2.5.5 Att lära in matematik ute

Enligt Lpfö98 skall arbetslaget stimulera barns nyfikenhet och förståelse för matematik. Enligt Doverborg et al. (2008) ska man som pedagog utmana barns språk och tänkande. Matematiken utomhus kan barnen upptäcka genom att pedagogerna synliggör matematiken för barnen. Det är då viktigt att som pedagog både iaktta och reflektera kring det man upplever tillsammans med barnen. I matematik precis som i annan undervisning är det viktigt att man har ett syfte med verksamhetens innehåll. När man går ut i skogen möter man ständigt på matematiken och det blir då pedagogens uppgift att uppmärksamma detta för barnen. I konkreta sammanhang får då barnen chans att reflektera och fundera över matematikens ord och hur dessa konkret tar sig uttryck samt matematikens funktion. Det är viktigt att man som pedagog funderar över när vi som lärare kan skapa dessa möjligheter, samtala med barnen på ett meningsfullt sätt och använda ett rikt ordspråk tillsammans med barnen.

Brügge et al. (2002) tar upp några förslag över vad man kan tänka på som pedagog när man ska arbeta med utomhuspedagogik i anknytning till förskolans läroplan, Lpfö98. Man bör öppna ögonen för de möjligheter till lärande som utomhusmiljön har att erbjuda. I arbetet med barnen ska man också fokusera på problembaserat tänkande. Genom att arbeta med utomhuspedagogik även varva inomhusmiljön med utomhusmiljön för en kontinuerlig läroprocess.

2.5.6 Gården som pedagogiskt verktyg

Enligt Wester (2007) är det bra att dokumentera barns skapande. Detta gör man för att barnen själva ska kunna se vad de gjort tidigare och minnas det, genom detta kan barnen ta del av sin utveckling och bearbeta detta. Det är viktigt att skapa rum ute på gården med olika aktiviteter som man kan utforska och vidareutveckla tillsammans med andra barn. På gården ska det finnas olika typer av vrår där lek kan erbjudas. Det blir lättare att fantisera och leka kring föremål som inte är förutbestämd, de kan lätt bli vad som helst. Wester (2007) vill påvisa att miljön är mycket viktig för att stimulera till inlevelse och fantasi. Den ”naturliga” gården som inte är en tillrättalagd konstruerad lekmiljö är en inspirationskälla. Miljön på gården ska anpassas efter barnens behov, där de också får vara med och påverka. Som pedagog blir det viktigt att fundera på hur man gör gården mer naturinspirerad och arbeta med en gård i

ständig förändring. Olsson (2002) menar att gården ska användas i det dagliga pedagogiska arbetet och den ska anpassas efter barnens lärande. Gården ska ses som en plats för erfarenheter och som ett läromedel. Hon menar också på att undervisningen ska vara lustfylld och genom att involvera barnen och se till helheten i det man lär, lägger detta grunden för att inspirera barnen i upplevelsen.

2.5.3 Dokumentation och utvärdering

Lenz Taguchi (2005) anser att pedagogisk dokumentation är ett arbetsverktyg, vilket kan hjälpa pedagogen med att se vart barnen befinner sig i sin läroprocess. Man kan med hjälp av denna dokumentation gå vidare i utforskandet av ny kunskap. Åberg och Lenz Taguchi (2006) anser att dokumentation blir pedagogisk för både barn och pedagoger då man reflekterar innehållet i den. Man får genom reflektion med andra flera tolkningar av ett skeende. Alla tankar kan leda till nya insikter. Doverborg och Pramling (1995) berättar att mångfald och variation av tankar inom barngruppen gör att barnens lärande berikas. De antyder att pedagogens uppgift är att synliggöra att barnen kan ta del av varandra. Detta är viktigt för att visa på att det finns en mångfald av infallsvinklar och olika sätt att läsa och angripa problem på.

Utvärderingen är också en viktig del av verksamheten hävdar Eriksson (1988). Hon menar att utvärdering är att skriva vad som hänt och även att analysera verksamheten, både vad som gått bra och det som gått mindre bra, hur man ska uppfylla målen osv. En utvärdering är till för att kunna utveckla verksamheten.

3. Metod och tillvägagångssätt

I detta kapitel går vi igenom hur vi gått tillväga under arbetets gång för att få svar på våra frågor. Vi tar upp vilka metoder vi använt, hur vi använt dem samt varför vi använt oss av dessa. Vi beskriver även arbetets tillförlitlighet utifrån validitet (giltighet), reliabilitet (säkerhet) och generaliserbarhet i förhållande till vår undersökning.

3.1 Urval

Vi sökte på internet efter förskolor och mailade fyra stycken, två ur och skur förskolor och två ”vanliga” förskolor, vi mailade fyra stycken för att se om några var positiva till att vi ville komma på besök. Anledningen till att vi kontaktade just dessa var för att de hade utomhuspedagogik som sin nisch. Vi skrev till dem om vårt arbete, vad det skulle innehålla etc. och frågade om de ville vara med och delta. Vi fick ett svar från en ur och skur förskola som gärna ville vara med, samt en förskola med utomhuspedagogisk inriktning.

Vi valde två förskolor då vi inte ville se hur det är generellt utan endast se hur det ter sig på de här två förskolorna. Detta för att vi hoppades på att informationen vi fick ut skulle kunna berika varandra. Hade vi haft ett större material kanske detta skulle ha bidragit till att vi hade fler observationer och intervjuer att se en helhet utifrån och genom detta eventuellt kunnat dra fler positiva slutsatser.

3.2 Kvalitativ undersökning

Vi har valt att utgå från Stúkat (2005) och Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud (2007) i vårt val av undersökningsmetod. Det finns två olika typer av undersökningar, kvalitativ och kvantitativ undersökning. I vår kvalitativa undersökning har vi ingående studerat barn och pedagoger angående barns lärande genom utomhuspedagogik, enligt tidigare forskning, pedagogens syn och vår syn på innehållet. Anledningen till att vi valde att göra en kvalitativ undersökning var att vi ville att svarspersonerna skulle få svara med sina egna ord utifrån det innehåll frågorna belyste. Vi ville inte begränsa deras svar till ett antal svarsalternativ, vilket hade varit fallet med den kvantitativa undersökningen. Det hade då blivit en helt annan undersökning och vi önskade ha möjlighet att kunna diskutera deras personliga tankar och åsikter.

Vi började med att sätta oss in i litteratur som handlade om utomhuspedagogik, därefter gick vi ut och gjorde de undersökningar vi beskrivit ovan. Utifrån det insamlade materialet har vi sammanställt innehållet som vi fick från våra undersökningar på förskolorna. Därefter har vi analyserat vårt resultat. I diskussionen har vi diskuterat resultatet och analysen som vi kom fram till utifrån observationer och intervjuer men också från egna funderingar och några kopplingar till förskolans läroplan Lpfö98.

3.3 Observation

Vi ville göra direktobservationer bland annat för vi ansåg att detta ämne var något man måste uppleva på plats. Esaiasson et al. (2007) tar upp olika typer av direktobservationer, den ena är fullständig observatör vilket innebär att man endast observerar. Den andra är fullständig deltagare, som innebär att man även deltar i det man vill observera. Vi valde fullständig

observatör för att utifrån kunna följa med på vad som händer samt hinna anteckna. Hade vi deltagit i observationen hade det varit svårt att skriva samtidigt och vi hade säkerligen haft svårt att komma ihåg händelseförloppet, genom att endast ha det i tanken. Vi tror även att vi hade missat en hel del som vi ville få ut av observationerna utifrån vårt syfte. Hade vi deltagit hade vi inte haft samma översikt över situationerna och kanske missat viktiga delar av det vi ville ha svar på.

Vi förberedde observationen genom att skriva ett observationsprotokoll, där vi utgick från våra tre frågeställningar och valde ut det vi tyckte var mest relevant. Protokollet hade vi med oss när vi observerade, detta för att det skulle vara ett stöd för oss under observationerna. När vi genomförde undersökningarna skrev vi ner svaren som vi upplevde på observationsprotokollet. Vi hade varsitt observationsprotokoll när vi observerade aktiviteterna för att kunna komplettera varandras uppgifter och för att se om vi uppfattat innehållet på liknande eller olika sätt.

Vi gjorde observationerna på förmiddagarna då avdelningarna på båda förskolorna hade lärlarledd utomhuspedagogik då. Vi var ute och observerade i en och en halv timme på båda förskolorna, då det var under denna tid de hade utomhuspedagogik. Vi var ute och gjorde våra undersökningar den 9 och 11 november 2010.

3.4 Intervju

Esaiasson et al. (2007) tar upp att det finns två olika sätt att samla in material på, antingen att fråga, eller att samtala med människor. Det ena är informantundersökning, vilket innebär hur verkligheten är, där man exempelvis beskriver ett skeende utan personliga tycken. Den andra är respondentundersökning, där man vill få fram tankarna hos svarspersonerna. Då vi ville veta vad pedagogerna anser om våra frågor och få tillgång till deras personliga tankar och åsikter om utomhuspedagogik, valde vi att göra en respondentundersökning. Hade vi gjort en informantundersökning hade vi endast fått fram pedagogernas syn på händelseförloppet. Men våra intentioner var att få fram pedagogernas tolkning om utomhuspedagogik, för att svara upp mot vårt syfte och våra frågeställningar i uppsatsen.

Esaiasson et al. (2007) tar upp två typer av respondentundersökningar. Det ena är frågeundersökningar, vilket menas med att det är standardiserade frågor med fasta svarsalternativ. Det andra är samtalsintervjuundersökningar, vilket ger möjlighet att registrera personliga svar, att följa upp svaren under samtalet och även att ställa vidare frågor och utveckla frågan i fall den misstolkats. Vi valde samtalsintervjuer då vi ansåg att detta verkade vara det rätta till det vi vill undersöka, då samtalsintervjuer var ett bra sätt när man vill få reda på hur något gestaltas utifrån personliga åsikter, vilket vi ville när det gäller utomhuspedagogik. Vi ville även ställa samma frågor till samtliga svarspersoner. Hade vi gjort en frågeundersökning hade vi "tvingat" pedagogerna att välja något av ett visst antal svarsalternativ och därför inte kunnat få fram pedagogernas egna tolkningar på frågorna. Det hade inte gått att få personliga och ingående svar. Det hade varit svårt att skriva fasta svarsalternativ som hade gett svar på våra tre frågeställningar.

Vi kom fram till våra intervjufrågor utifrån våra tre frågeställningar som var kopplade till aktiviteten. Vi skrev ner alla våra frågor och tog med dem till intervjun. En del av intervjun handlade allmänt om pedagogens syn på hur barn lär, vad barn lär samt hur pedagogerna gör för att barnen ska lära genom utomhuspedagogik. Den andra delen handlade om det tillfället vi var ute och observerade i relation till våra tre frågeställningar vi ville ha svar på i uppsatsen. Då vi är två stycken som gör denna undersökning bestämde vi oss för att en skulle hålla i den muntliga delen på intervjun och en i den skriftliga delen. Vi valde att göra detta varsin gång så att båda två skulle få testa att både ha den muntliga och den skriftliga delen. Vi valde att intervjua förskollärare som deltagit i utomhuspedagogiken vi observerade. Vi ansåg det intressant att se vad utbildade förskollärare skulle ha att säga om detta.

3.5 Litteratur

När vi valde litteratur utgick vi från våra tre frågeställningar. För att hitta relevant litteratur till vår vetenskapliga uppsats tittade vi bland annat på litteraturlistan till kursen utomhuspedagogik (PDG 518)15hp på Göteborgs universitet. Vi såg också efter vad andra studenter använt sig av för litteratur när de skrivit sina uppsatser. Utifrån litteraturlistan och inspiration från uppsatser i ämnet hittade vi ett antal böcker på pedagogiska biblioteket. Vi var också på biblioteket på en genomgång där man fick hjälp om hur man skulle göra för att hitta doktorsavhandlingar samt engelska artiklar. Vi hittade sedan en doktorsavhandling och två engelska böcker som vi använt oss av i uppsatsen. Vi delade upp litteratur och artiklar mellan oss, som vi gått igenom och tagit ut relevanta delar ur till uppsatsens teoribakgrund. Litteraturen är också kopplad i analys och diskussion.

Vi har även använt oss av två böcker som visar på struktur och undersökningsmetoder när man ska skriva en vetenskaplig uppsats. Dessa böcker är *Metodpraktikan* och *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*.

3.6 Avgränsningar

Vi har valt att inrikta oss mot barns lärande och utveckling i förskolan, samt pedagogens del i denna utveckling. Vi vill tydliggöra att denna studie inte omfattar barn med särskilda behov.

Syftet i undersökningen är inte att jämföra förskolorna som vi besökte och därför är inte förskolornas placering något vi diskuterat. Pedagogernas olikheter dem emellan huruvida de överensstämmer med utomhuspedagogikens idéer i relation till vår teoretiska bakgrund, är inte något vi jämfört i denna uppsats.

Vi ville skriva om lärande i utomhuspedagogik och behövde då begränsa oss till ett antal frågor som handlar om barns lärande och pedagogers syn på detta inom utomhuspedagogik. Både teoretisk bakgrund och resultat är uppbyggda efter dessa tre frågeställningar:

- Vad lär sig barn av utomhuspedagogik?
- Hur lär sig barn av utomhus pedagogik?
- Hur gör pedagogen för att barn ska lära sig genom utomhuspedagogik?

3.7 Tillförlitlighet

Vi har diskuterat kring arbetets tillförlitlighet utifrån dess validitet, reliabilitet och generaliserbarhet. Johansson och Svedener (1998) beskriver begreppen. Med validitet menas om man får en sann bild utav det man undersökt. Reliabilitet är hur noga man gjort undersökningen utifrån dess syfte. Generaliserbarhet innebär om det man undersökt gäller för fler grupper än de man studerat.

3.7.1 Validitet

Utifrån våra grunder om vad vi ville få reda på från förskolorna har uppsatsen stor tillförlitlighet, då vi ville få fram svarspersonernas syn på våra frågeställningar och få fram svaren även utifrån aktivitetens innehåll som vi observerade. Vi har även gett vår bild av händelserna, vilken är sann för oss, över aktiviteten som vi observerade. Vi tror att svarspersonerna svarat sanningsenligt utifrån hur de själva tycker och tänker samt vår egen syn på aktivitetens innehåll och dess spegling av pedagogernas förhållningssätt.

3.7.2 Reliabilitet

Kanske var pedagogerna mer uppmärksamma på barnen och på sitt eget förhållningssätt när vi var med. Detta tror vi med tanke på att de hade informerats om att vi skulle titta på barns lärande ute. Kanske funderade pedagogerna mer över hur de vill ha sin verksamhet för att gynna lärande och utveckling samt vad de ville att vi skulle se. Vi reflekterar också över att vi hade två väldigt olika förskolor att besöka och med olika förskollärare med olika pedagogisk utbildning och erfarenheter. Förskolorna arbetade också utifrån olika bas utifrån deras nisch på förskolorna. De gjorde också aktiviteterna med olika syfte beroende på vad de ansåg viktigt att ha som innehåll. Allt detta bidrar till att ge olika resultat i uppsatsen, inte ett generellt svar. Man får dock inblick hur det kan se utifrån två skilda förskolors sätt att arbeta. Uppsatsen presenterar vår objektiva syn på det vi upplevt på förskolorna, vilket inte innebär att vi besitter någon sanning, det beror på våra tidigare erfarenheter och kunskaper hur vi ser på det. Det gör också att pedagogerna ser på detta med andra ögon. Vi tror också att det för oss var lättare att reflektera och vara kritiska när vi hade tid att reflektera över vad som hände då vi inte var mitt uppe i situationerna som förskollärarna utförde.

3.7.3 Generaliserbarhet

I och med att denna undersökning är mycket liten kan vi inte säga att det är så här generellt, då vi varit mycket begränsade i vår undersökning. I detta sammanhang som vi undersökt har vi bra giltighet utifrån de förskolor vi fått svar från och undersökt med dessa metoder och med tanke på vad vi ville ha ut av undersökningen. Vi kunde kanske fått fram ett annat resultat om vi använt annat material och tillvägagångssätt än det som vi använde. Detta är något som vi inte har någon kunskap om då vi använde det som vi ansåg var bäst för denna undersökning enligt våra kunskaper och de metoder vi tagit del av utifrån litteratur. En tanke är att om vi valt informantundersökning skulle vi nog fått ett väldigt begränsade svar från pedagogerna att analysera arbetet utifrån. Vi tror också att arbetet hade blivit halvdant om vi valt att vara deltagande observatör. Att i minnet försöka komma ihåg de detaljer och tankar som vi upplevt under utflykternas gång, hade varit ett hinder. Samtidigt hade detta givit oss möjlighet att se på situationerna från ett deltagande perspektiv som kanske upptäckt andra intressanta synvinklar på innehållet.

4. Resultatet

I resultatet presenteras våra två observationer och intervjuer. För att underlätta förståelsen av innehållet vill vi klargöra följande:

- Vi har börjat med att skriva våra observationer i följd. Observation 1; Förskola i Askim- utomhuspedagogisk inriktning. Under observation 2; Förskola centrala Göteborg- privat ur och skur förskola.
- Intervjuerna för respektive förskola presenteras i följd efter observationerna. Dessa rubriker benämns med rubrikerna pedagog 1; Förskola i Askim- utomhuspedagogisk inriktning och den andra förskolans intervju benämns pedagog 2; Förskola centrala Göteborg- privat ur och skur förskola. Intervjuerna är uppdelade i två delar där den första delen riktar sig allmänt till förskolans arbete, utarbetat utifrån våra frågeställningar (Del 1; allmänna frågor). Den andra delen av intervjun belyser den aktivitet vi observerat utifrån pedagogernas syn på denna (Del 2; pedagogens syn på aktiviteten).

4.1 Observation 1; Förskola i Askim- utomhuspedagogisk inriktning

Vi kom till förskolan klockan nio. Förskolan ligger belägen i stadsdelen Askim. Det är en traditionell förskola som försöker att arbeta mer inriktat mot utomhuspedagogik. Förskolan har nära till både skog och hav vilket man nyttjar ofta med barnen. Det var mellangruppen som vi skulle följa med ut i skogen och det var alltid samma förskollärare som håller i detta.

Förskolläraren sa till barnen att Maria och Maria skulle hänga med dem ut i skogen och titta på vad de gör där. Kvart över nio gick vi iväg till skogen med pedagogen och fyra barn, varav två treåringar och två fyraåringar. Detta var mellangruppen på avdelningen. Vi gick på ett led där pedagogen höll två barn i handen och vi gick bakom dem och höll ett barn var i handen. Utanför förskolan fanns en liten bro som vi gick över. Detta kopplade barnen till Bockarna Bruse. Barnen frågade pedagogen om trollet är under bron och hon förklarade att bockarna inte går över bron nu när gräset är vitt (frost), därför kommer inte trollet fram.

Vi fortsatte att promenera tills vi kom fram till en liten väg som vi skulle gå över. Där stannade vi och pedagogen frågade barnen om de såg eller hörde några bilar. Vi tittade vänster, höger, vänster och innan vi gick över vägen sade pedagogen en liten vägramsa som de alltid säger innan de går över en väg. Pedagogen förklarade sedan för den ena Maria som inte varit där innan att vi måste hålla till vänster när vi går på grund av att det kommer cyklar på denna väg.

När vi kom fram till skogen skulle vi gå uppför en stentrappa. I mitten av trappan fanns en buske som det hängde många nappar i. Pedagogen räknade hur många nappar det var för barnen och pekade samtidigt på dem. Hon lät även den ena Maria kontrollräkna dem. Därefter fortsatte vi upp för trappan och där fanns en öppen yta med träd, stockar på marken, buskar, berg och annat som hör naturen till. Pedagogen uppmärksammade barnen på fruktresten som de lagt kvar i naturen vid ett tidigare tillfälle. De diskuterade också vilka djur som skulle

kunna ha ätit upp frukten. Pedagogen samtalade med barnen om hur frukten ändrat karaktär. Ett av barnen sa att frukten kommer försvinna med tiden. Pedagogen berättade om vi tar med plast och liknande ut i naturen kommer det inte förmultna så som frukten gör.

Därefter satte sig alla barn på en stock som låg på marken och pedagogen satte sig framför barnen. Vi satte oss på stocken bredvid barnen. Pedagogen tog upp två böcker och lade dem bredvid sig. Hon började sedan fritt att berätta en saga för barnen som handlade om *Emil i Lönneberga och varggropen*. Pedagogen använde sig av sitt kroppsspråk när hon berättade sagan och höll hela tiden ögonkontakt med barnen. Hon försökte visa konkreta exempel där det gick, som till exempel när hon berättade om fattigstugan pekade hon på ett hus som skymtade mellan träden. Sagoberättande är något som hon gör kontinuerligt med barnen. När hon pratade om en varg i sagan tog hon upp *Min första djurbok* och tog fram en bild på en varg och visade hur den såg ut, hon kopplade även ihop detta med de fruktskal de lagt ut. Hon pratade om vilka djur som kunde ha ätit upp det. När sagan var slut visade pedagogen några andra djur som fanns i *Min första djurbok* för barnen och berättade lite om dem. Barnen frågade några frågor om djuren som pedagogen letade reda på i boken. De två fyraåringarna var mest aktiva med att ställa frågor. Pedagogen ställde även en del frågor till barnen som exempelvis vart djuren bor på vintern och vad de äter och hon spann även vidare på det som barnen intresserade sig för. Svarade barnen rätt berömde hon dem och svarade de fel berättade hon svaret. Denna dag var första gången de börjat med ett litet djurtema. Detta var för att pedagogen ansåg att det var bra för barnen att få reda på vart djuren bor på vintern samt vad de äter.

När de pratat en stund om djuren plockade pedagogen fram en vit duk och lade den på marken. Hon gick sedan runt och letade efter olika saker som tillhörde naturen, bland annat kottar och tog med några av varje sort och lade dem på duken. Hon lade sammanlagt fem olika föremål på duken. Hon bad sedan barnen att titta ordentligt på allt som fanns på duken och sedan fick barnen vända sig om så att de inte såg duken. Pedagogen tog då bort en sak från duken och barnen fick vända sig om och kolla på duken utan att säga något. När de kommit på vad som saknades skulle de tyst gå runt och leta efter den sort som pedagogen tagit bort. Detta gjorde pedagogen några gånger med barnen. Hon kallar leken för Kims lek. Oftast brukar hon endast låta barnen titta på duken och se vad som är borta och sedan får de räcka upp handen och berätta vad som saknas. Men denna gång ändrade pedagogen reglerna då hon ansåg att det var bättre att barnen fick gå runt och leta än att bara sitta ner när det var så kallt ute. Några av barnen tog hjälp av varandra när de inte kom ihåg vad som fattades på duken för att hämta rätt sak.

När barnen började tappa koncentrationen samlade pedagogen ihop dem i en liten ring, stående. Där gick hon igenom vad de hade gjort i skogen denna dag, att hon berättat en saga om *Emil i Lönneberga och varggropen*, att de pratat om olika djur samt att de lekt Kims lek. Därefter ville barnen leka, vilket pedagogen gick med på. En av fyraåringarna sade direkt att han ville leka järv, och detta hängde de andra barnen också med på. Alla barnen var involverade i leken. Pedagogen var hela tiden deltagande i barnens lek. Hon tog ibland en liten ledarroll i leken där hon ledde den lite, genom att hon sade till de andra järvarna vad de skulle göra, som exempelvis att de skulle komma och äta. Barnen hade en stor yta att leka på

och de sprang runt, lekte i buskar och klättrade och kröp upp och ner för berget och de hjälpte varandra om någon hade svårt för att klättra upp.

När klockan blev kvart i elva var det dags att gå tillbaka till förskolan. Vi gick i likadant led på tillbakavägen. När vi kom fram till bilvägen igen som vi skulle gå över frågade pedagogen om barnen såg eller hörde någon bil. Hon sade sedan att vi skulle titta till vänster, till höger och till vänster igen och innan vi gick över sade pedagogen samma ramsa igen. När vi kom fram till bron började en fyraårig kille att sjunga sången om Bockarna Bruse och den sjöng han tills vi kom fram till förskolans gård.

4.2 Observation 2; Förskola centrala Göteborg- privat ur och skur förskola

Vi kom till förskolan klockan nio på morgonen. Förskolan ligger belägen i ett höghusområde centralt i Göteborgs stad. Förskolan är ett föräldrakooperativ och en ur och skur förskola med stor tyngd vid lärande utomhus. Förskolan har nära till naturen, både i närmiljö eller genom att ta bussen till Slottsskogen eller Botaniska trädgården. Platserna är välbekanta för barnen och de har även skapat rum i rummen som barnen känner igen. Vi skulle följa med den äldsta gruppen ut i skogen där det alltid är samma förskollärare och barnskötare som är med.

Pedagogerna förklarade för barnen att vi gick i skolan för att lära oss hur man arbetar på en förskola och att vi ville vara med och se vad de gjorde ute i naturen. Den här dagen skulle de elva barnen i åldrarna 3-6 år och deras pedagoger ut i skogen. Barnen fick gå först och visa vägen. Maria och Maria fick hålla varsina två barn i handen och gå först, med barnen som vägvisare. På vägen till skogen såg ett av barnen en långbent spindel som de kallade Pappa långben. De andra barnen ville också se spindeln, som satt på ett trädgårdsstaket som vi passerade. Pedagogerna lät alla barnen turas om att titta på spindeln. Förskolläraren bad barnen att räkna benen och beskriva hur den såg ut. Barnen gjorde också kopplingar till bläckfisken, och vilka skillnader och likheter det finns mellan spindeln och bläckfiskar.

När vi gick över vägar stannade vi upp med barnen, och pedagogerna berättade om varför det är så viktigt att se sig för i trafiken och de läste en trafikramsa. När barnen lett oss fram till skogen sa pedagogerna att de skulle ha samling tillsammans med barnen. Liknande samling och innehåll är rutin. I denna samling höll förskolläraren och barnskötaren satt med barnen i ringen. De delar upp det på detta sett för att en av dem ska ha koll på barngruppen. De sätter sig i en ring och sjunger sånger, en namnsång och en sång om vädret där barnen fick berätta hur de upplever vädret idag. Barnen fick räcka upp handen för att kanske få ordet. Ett barn svarade att det var kallt ute. Förskolläraren frågade sedan om någon annan ville svara och ytterligare ett barn fick svara. Därefter kastade barnskötaren en mjuk tärning och barnen fick räkna hur många prickar tärningen visade, efter att ha räckt upp handen och fått ordet. Detta kunde barnen utan att räkna. När ett barn sagt svaret, efter att ha uppmanats av barnskötaren att räcka upp handen, räknade de prickarna högt tillsammans.

Därefter sa barnskötaren att de skulle få något varmt att dricka. De fick känna, lukta och smaka på drycken för att försöka komma fram till vad det var. Det första barnen kom fram till var att det var nyponsoppa efter att förskolläraren ställt frågan till barnen och vänt sig till de

som ville svara. Därefter fick de en ny dryck med samma instruktioner, denna dryck tyckte barnen mer om och de kom fram till att det var något bär. Förskolläraren berättade att det var något blått som växte i skogen och då kom barnen på att det var blåbärssoppa. Efteråt satt barnen kvar på sina platser medan muggarna samlades in av förskolläraren.

Förskolläraren hade tidigare gått ifrån samlingen en stund för att förbereda nästa aktivitet. När barnen var klara med första samlingen fick de instruktioner om att de skulle följa med förskolläraren en bit bort. Hon hade lagt ut ett blått snöre som barnen skulle följa och försöka komma ihåg vad de hade sett som förskolläraren lagt ut i närheten av snöret. Hon la bland annat ut en påse, armband och olika plastdjur. Hon berättade att barnen skulle leta efter saker som tillhörde naturen så som kottar, träd och barr. Förskolläraren berättade också för barnen att de skulle gå på led efter henne och inte röra något, inte prata med varandra samt att efteråt kunna räkna upp vad de sett längs snörets väg. Detta var en övning som de hade gjort tillsammans förut, men att de brukade vara några djur som byttes ut och lite olika antal. Idag var det elva saker. Barnskötaren tog nu hand om barngruppen medan förskolläraren ledde aktiviteten.

När de gått rundan fick barnen berätta en och en som räckt upp handen vad de kom ihåg och förskolläraren höll upp ett finger för varje nämnd sak. Detta gjorde barnen tre gånger, och barnen kom ihåg fler saker för varje gång. Kommunikationen var att barnen fick redogöra inför pedagog och barn vad de sett. Förskolläraren sa sedan att inget av barnen hade kommit ihåg alla saker och att en del saker aldrig nämnts. Hon gick då en vända till med barnen för att visa alla saker som hon lagt ut. På vägen samlade hon in alla saker. Förskolläraren bad barnen att sätta sig i en ring och tillsammans fick barnen benämna vad det var och även räkna sakerna vid handuppräkning. Förskolläraren tog ett barn i taget och sa vilket barn som skulle ge henne vilken sak när de plockade ihop sakerna. Efteråt frågade förskolläraren om barnen ville leka fritt eller fortsätta att leka en lek med tärningen de tidigare använt i den första samlingen. Några barn ville leka fritt vid deras klätterträd. I trädet lekte de ekorre, vilket var en återkommande lek hos barnen. Barnen frågade ibland om förskolläraren kunde nå dem och hon sträckte sig efter barnen, annars lekte barnen själva med uppsikt av förskolläraren.

De andra barnen lekte en lek med tärningen. Barnskötaren visade på en lapp och förklarade för barnen att om de fick en fyra skulle de hämta fyra kottar om de fick en trea skulle de hämta tre barr osv. Ett barn tyckte att de skulle byta ut barr mot gräs och barnskötaren sa att det gick lika bra det med. Barnen fick turas om att kasta tärningen och räkna ut hur många prickar det var på tärningen. Sedan frågade barnskötaren utifrån lappen barnen vad det var på bilden som de skulle hämta. På bilden var tärningens prickar och föremålet som skulle hämtas utritat. När barnen hämtat sina saker bad hon barnen räkna antalet de hämtat och benämna saken de hämtat.

När klockan blivit kvart i elva var det dags att gå tillbaka till förskolan för att äta lunch. Pedagogerna samlade ihop barnen i en grupp. Förskolläraren startade den för barnen välkända ”hopleken”. Förskolläraren hoppade på ett ben, på två ben, hoppade runt i ring osv och barnen härmade. Efter en stund bad pedagogerna barnen att gå ihop två och två för att de skulle tillbaka till förskolan och äta lunch. Vanligtvis äter de lunchen ute, men idag avgjorde

pedagogerna att det var för kallt att vara ute längre. På vägen tillbaka till förskolan stannade vi och tittade på en grävmaskin som barnen intresserade sig av. Vägen till och från förskolan innehöll många branta backar och djupa dalar. Därför hade de en viloplats i mitten av en brant backe där de satte sig en stund. Det tog ungefär en kvart att ta sig tillbaka till förskolan. På vägen tillbaka samtalade vi med barnen om vad vi hade fått uppleva ute i naturen idag.

4.3 Intervju 1; Förskola i Askim- utomhuspedagogisk inriktning

4.3.1 Del 1; allmänna frågor

Pedagogen berättar att hon i unga år gått i Husmorsskola ett år. Där fick man bland annat lära sig hur man tar hand om ett litet barn. I tonåren gick hon också barnskötarutbildningen. Antingen husmorsskola eller barnskötarutbildning krävdes för att sedan få läsa till förskollärare. När hon var i 20 års åldern gick hon ett år i idrottsskola. Från att hon var 19 år jobbade hon på förskola och 1976 fick hon fast tjänst som förskollärare. År 1980 hade hon också läst två år till förskollärare.

Pedagogen berättade om förskolans inriktning och hur den uppkom för oss. Hon berättade att förskolan arbetar utifrån en utomhuspedagogisk inriktning. Det är bestämt av rektorn på förskolan att förskolan ska vara inriktad mot ett arbete med utomhuspedagogik. Detta bestämdes i samråd med personalen där många av dem var mycket intresserade av utomhuspedagogik. Arbetslaget har under APT möte (arbetsplatsträff möte) arbetat fram ett regelbundet arbete med stationsdagar ute på gården med pedagogisk verksamhet för barnen. En del av personalen är mycket intresserade av att ha dessa stationsdagar, medan andra inte är lika intresserade. Varje station ansvarar en till två pedagoger för och de brukar ha stationer som gymnastik, målningsstationen, sånglek och bygglek. Stationerna kan också variera från gång till gång men dessa fyra är nästan alltid med. Barnen får välja vilka stationer de vill utföra.

Förskolläraren berättar att hon anser att det är givande att vara ute mycket. Hon berättar att det finns forskning som bevisat detta. Som pedagog tycker hon att man ska lära ut genom att vara en inspirationskälla för barnen. Pedagogen anser att hon är en ledare av barngruppen där man ska ansvara för en rolig verksamhet där barnen ska vilja följa med på aktiviteterna och intressera sig för dessa. Som pedagog ska man visa vad man tänkt göra för aktivitet, men inte tvinga barnen att delta utan de ska få ha sin fria vilja att få bestämma själva om de vill delta i aktiviteten eller inte. Ibland vill barnen göra andra saker än vad man själv som pedagog tänkt ut, berättar hon. Då kan det bli så att man får ändra sin planering och följa barnens intresse istället. Om man som pedagog vill lära sig av barnen då gör man det hävdar hon.

Av utomhuspedagogik anser pedagogen att barnen lär sig att öva upp sin motorik och genom övning blir motoriken bättre. Pedagogen berättar för oss att hon anser att detta är den viktigaste delen som barn lär sig ute. Hon anser att rörelse är viktigt för att barnen ska få en bättre syreupptagning och syreomsättning. När barnen är ute i naturen tränar de också upp muskler och sensorer.

Hon menar att ute i naturen lär sig barnen också ett förhållningssätt till naturen och hur man betar sig där. Pedagog vill att barnen ska utveckla en förståelse för hur och varför man ska vara rädd om naturen. Där anser hon att det är viktigt att man som pedagog föregår med gått exempel för att vara en god förebild för barnen. Om barnen har fått vara ute och rört på sig kommer de att ha lättare att koncentrera sig när de kommer in, exempelvis vid sagoläsning, berättar hon.

Pedagogen hävdar att barnen lär sig genom att de ser på varandra och lär av hur den andre gör eller att barnen kan hjälpa varandra. Barnen lär därav av varandra och tillsammans med andra barn och pedagoger. Hon anser det också viktigt att både pedagog och barn uppmuntrar varandra i sitt lärande. Hon hävdar att barn är kompetenta, men att de intelligenta barnen lär sig genom sin nyfikenhet. De barn som inte har någon energi och är långsamma behöver en extra ”puff” för att lära sig. Där blir pedagogens förhållningssätt viktigt där man måste se varje barns behov. Hon upplever att det är positivt att berömma barnen när de gjort något bra eller när de håller på att lära sig något nytt. Hur barnen lär sig genom utomhuspedagogik anser denna pedagog är just lärandet i en social gemenskap. De lär också genom böcker pedagog har med sig ut med information och bilder om skogens växter och djur som de sedan pratar kring, samt upplever naturen med sinnena. Hon berättar att när man har att göra med små barn är det mycket viktigt att visa på hur saker och ting ter sig praktiskt. Vad hon också berättar är att det är viktigt att visa på etik i arbetet med barnen. Hon anser att barnen behöver öva på hur man betar sig mot varandra på ett bra sätt. Detta är viktigt att samtala med barnen om i de situationer då barnen kommer i konflikt med varandra, men också uppmärksamma då barnen behandlat varandra väl.

4.3.2 Del 2; pedagogens syn på aktiviteten

Syftet som pedagog hade med sin aktivitet var att barnen skulle få frisk luft. Hon ville också ge dem tillfälle att öva upp sina motoriska färdigheter. Eftersom pedagog vill se sig som en inspirationskälla för barnen vill hon att barnen ska känna sig inspirerade av att vara ute i naturen. Hon vill också berätta för barnen vad olika saker i naturen har för namn och hur de känns, luktar och ser ut. Hon berättar att hon skulle känna sig som en svikare om hon inte lyfte detta med barnen. Vad pedagog anser att barnen lärde sig av det tillfälle som vi observerat var att pedagog tror att barnen kommer komma ihåg *Emil och varggropen* eftersom hon berättade den med egna ord.

Hon vill att barnen ska få en känsla av att man inte ska slänga skräp i naturen. Ute pratade vi om vad man inte får slänga för skräp i skogen och vi såg efter vad som hade hänt med fruktskalen vi släng i naturen, berättade hon. De samtalande också kring vilka djur som kunde ha ätit upp skalerna.

Uppföljningen över hur barnen lär sig sker genom upprepning av skogsvistelsens innehåll. När de var ute i skogen lekte de Kims lek. Pedagog berättar att de gör om leken vid nästa tillfälle för att se vad barnen kommer ihåg och om de lärt sig något nytt. Där övar barnen upp minnet, berättar hon. Hon kan se att de två barn som är fyra år har lättare för att minnas fler saker än de två barnen som är tre år. Vad det gäller motoriken berättar pedagog att barnen har lärt sig att gå ”ordentligt” i trapporna som leder upp till skogen. Hon förklarar att barnen

till en början, för varje trappsteg de tog, satte samma fot först och sedan satte upp nästa fot bredvid den andra på trappsteget. Nu tar barnen varannan fot framför den andra, hävdar hon, och behöver därför inte stanna med båda fötterna på samma trappsteg.

Platsen barnen lekte järvar på tycker pedagogen är av stor vikt för motoriken eftersom den innehåller backar, dalar och gropar. Där lär sig barnen att krypa upp för slänten och klättra över kullarna berättar pedagogen. När det gäller motorisk utveckling ser pedagogen mer framsteg hos de två yngre barnen än de två äldre. Detta tror hon har att göra med att hon upplever att de yngre barnen begränsar de äldre barnen med att de inte kan gå så långt på utflykten utan att de går till samma ställen. Hon tror också att det har att göra med att det sker mer i barnens motoriska utveckling när de är yngre än när de blir äldre.

Vad det gäller pedagogens syn på sitt eget lärande i den verksamhet hon utför säger hon att hon upplever att hon lär sig något nytt hela tiden tillsammans med barnen. Pedagogen hävdar att hon hela tiden lär sig mer om att olika barn har olika behov, vilket hon anser är viktigt för att kunna möta barnen på rätt sätt och för att kunna hjälpa barnen i deras lärande. En del särskilda behov kan man få läsa på om och rådfråga annan personal, berättar hon. När barnen frågar olika saker om djuren i skogen brukar hon få läsa på i böcker om detta och sedan lära sig tillsammans med barnen. Hon tycker att det är bäst att läsa på om djuren innan man går ut i skogen så att hon kan berätta om innehållet med egna ord.

Hon berättar att de brukar ha kontinuitet i lärandet, att lärandet ska vara som en röd tråd i undervisningen. Beroende på om de har Astrid Lindgrenvecka, vilket de har nu, eller matematik och språkvecka, vill de integrera dessa teman i hela verksamheten.

Synen på verksamhetens gård i förhållande till utomhuspedagogiken anser personalen att det är viktigt att vara en aktiv pedagog där man hittar på olika aktiviteter på gården tillsammans med barnen. Verksamheten på gården blir därför vad man gör den till. Det är dock en önskan att gården skulle bestå av mer kuperad terräng eftersom markytan i dagsläget är övervägande flat.

När vi frågade om pedagogen hade något mer att tillägga, sa hon att hon tycker att det är viktigt att älska att vara ute i naturen för att tillfällena ska bli av. Är man intresserad av att vara ute i naturen är det viktigt att man som pedagog planerar sina utevistelser för en god pedagogik. Avslutningsvis säger hon att det är viktigt att man går ut och visa en glädje för naturen oavsett väder och årstid.

4.4 Intervju 2; Förskola centrala Göteborg- privat ur och skur förskola

Förskolläraren som vi intervjuat blev färdig förskollärare år 1996, då bestod utbildningen av tre års universitetsstudier. För att få kalla sig en förskola med ur och skur inriktning finns krav på en kurs från friluftsförbundet 7,5 hp. Denna kurs har förskolläraren läst.

4.4.1 Del 1; allmänna frågor

Detta är en privat förskola, ett föräldrakooperativ. För några år sedan drogs det in pengar för förskoleverksamheterna och detta ledde till att många privata förskolor gick i konkurs. Då en privat förskola är i stort behov av att fylla barngruppen för att gå runt kände de att de var tvungna att profilera sig mot något. Detta för att utmärka sig mer och på så sätt försöka få in mer barn och därmed också mer pengar. Detta gjorde att de bestämde sig för att inrikta sig mot friluftsförskolans filosofi. Två pedagoger på förskolan, en förskollärare och en barnskötare gick därför en kurs i denna typ av pedagogik. Därefter blev förskolan kallad en Ur och skur förskola, våren 2009. Att förskolan inriktade sig på det var alltså mycket av pengafråga. Nu tycker de att denna inriktning är mycket viktig för barns lärande och utveckling och de visar ett stort intresse för detta.

Pedagogen anser att utomhuspedagogik är mycket viktigt för barns utveckling och lärande. Hon hävdar att barnen lär med hela kroppen. Utomhus får barnen även använda sig av alla sina sinnen, de kan lukta, smaka, känna, höra och se på ett annat sätt utomhus än vad de kan göra inomhus. Sinnena stimulerar barns lärande, det blir mer djupinläring. Genom sinnlighet lär sig barnen bland annat begrepp, pratar man om träd och barnen får titta och känna på det, kan de exempelvis få kännedom om dess uppbyggnad och egenskaper. Pedagogen ansåg även att man genom utomhuspedagogik lär känna individen på ett djupare sätt, mer ingående. Man får många upplevelser tillsammans, man lär genom upplevelserna. Upplevelserna kan även göra så att sammanhållningen stärks i gruppen. Hon lade en tyngdpunkt vid att med utomhuspedagogik menas inte bara att man vistas i skogen utan även vid sjöar, hav etc. och utnyttjar olika miljöer för ett bredare innehåll.

Hon anser att pedagogerna ska vara en förebild för barnen och en ledare som är medagerande, medupptäckande, medundersökare och medupplevande. Man ska som pedagog vara engagerad och ha en stark vilja för det man vill, man måste även vara med och vara närvarande där barnen är. Hon hävdar att man inte ska stå och prata med de andra pedagogerna, endast snabba samtal om det är något viktigt annars får man samtala om detta vid planeringstillfällena. Hon berättar att man som pedagog kan sitta och kolla i en bok eller något om man vill att barnen ska få vara "själva" men man måste finnas där och snabbt kunna rycka in om det skulle behövas. Det är viktigt att man som pedagog visar för barnen att man är intresserad av det man gör och av det som barnen intresserar sig för. Man måste ta vara på barnens tankar och åsikter. Pedagogerna ska vara en förebild för barnen, barn blir mer intresserade då, berättar hon.

Hon anser att det är viktigt att man känner barnen, att man som pedagog försöker att vara steget före och även att man ser till att observera barnen. Barnet ska hela tiden vara i centrum hävdar hon. Detta är en anledning till varför barnen ofta är uppdelade i mindre grupper. Man måste se varje individ och de måste få den tid de behöver. Det är viktigt att se individen för vem den är. Pedagogen måste lyssna och vara lyhörd på det barnen säger och visar intresse för. Där får man stanna upp om det är något som barnen intresserat sig för, man måste se till att fånga tillfällena, berättar hon.

Angående utevistelserna berättar pedagogerna att det viktiga när man går iväg någonstans är inte alltid målet man har med utflykten, utan vägen dit kan vara mycket viktig. Det som var

tänkt från början kan lika gärna vänta till en annan dag. Pedagoger ska guida barn, man ska inte tillrättavisa dem, berättar hon. Man måste pusha barnen, försöka ge dem självförtroende. Vi kom in på att diskutera hur självkänsla byggs upp. Hon ansåg att grunden är självkänslan och utanför det kan man bygga upp självförtroendet. Barn behöver bli sedda för vad de är inte utifrån deras prestationer. Barn är kompetenta och rika individer och de har mycket kunskap och har mycket att ge. Hon anser att man ska ställa öppna frågor till barnen och aldrig ge dem färdiga svar. Hon berättar att man istället ska vara intresserad av barnens tankar och tillsammans med barnen försöka ta reda på svaret, eller säga till barnen att man kan kolla upp det hemma.

Det blir mindre konflikter när man låter barnen vara utomhus berättar pedagogen, detta beror mycket på att barnen har en större yta att röra sig på och kan få leka ifred mer utan att störas av andra. Hon anser även att utomhuspedagogik är bra för att motverka stress.

Pedagogen påpekar att skogen är könlös, där är inget förutbestämt om vad som är kvinnligt eller manligt. Detta anser hon är en stor och viktig tyngdpunkt vad gäller utomhuspedagogik. Barnen får använda sig mycket av sin fantasi och kreativitet, där naturen i fantasin kan vara vad som helst, vilket pedagogen anser är en viktig del av utomhuspedagogiken. De återgår ofta till samma platser när de går ut. Detta för att barnen då känner igen sig, berättar hon. När barnen kommer tillbaka till en plats de varit på innan vet de vad förutsättningarna är på denna plats och vad de kan leka där. Hon berättar vidare att barnen gärna får dela upp sig och leka själva om de vill, de blir lättare för dem att få leka ifred när de är i skogen och det finns en stor yta att röra sig på. Barnen får använda sin kropp ute, där de övar motorik i terrängen, hävdar hon.

När pedagogerna går iväg på utflykt med barnen har de en ryggsäck med sig som innehåller olika saker man kan göra. De har exempelvis med sig pappar, pennor och saxar. Det material som barnen har tillgång till inomhus ska de även kunna ha tillgång till utomhus om de vill det, berättar hon.

Pedagogen berättar att de ofta sjunger sånger om bland annat vädret, då de är ute. Då tas olika begrepp upp om vädret, barnen får säga om det exempelvis är kallt och hur det känns. Barnen kan även få känna på varma och kalla drycker. Hon anser att alla sinnen ska med, det är då barn lär sig. Genom att bygga en koja får barnen känna, dra, flytta stockar m.m. Hon berättar att de pratar och experimenterar mycket med barnen utomhus. Om man vill att barnen ska få mer kännedom om kretsloppet kan man ta med någon metall och även en banan och lägga det ute någonstans. Man tar sedan med sig barnen lite då och då och går och tittar på detta för att barnen ska få se processen. På detta vis får de se kretsloppet. Vad är kvar? Vad försvinner? Hon anser att det är bra med upprepning så att barnen får fundera igen – varför det blev som det blev.

Gården på förskolan ska vara en basstation för utomhuspedagogik. Man ska kunna möblera gården som man kan göra inne, detta anser pedagogen vara mycket viktigt. Man ska skapa rum på gården så att det blir olika miljöer på den som har olika funktioner. Barnen ska kunna leka, spela boll, bygga kojor etc. Det ska finnas sinnliga rum, som till exempel ha buskar runt

omkring. Det ska finnas lugna rum och även små krypin för barnen. Gården ska vara levande. De fem elementen ska finnas med, jord – där kan barnen exempelvis odla, eld – de vill ha en eldstad på gården men det kan vara svårt att få ha det i detta område, vatten - det ska barnen ha tillgång till på gården, vind – vindens påverkan på det som existerar på gården.

4.4.2 Del 2; pedagogens syn på aktiviteten

Pedagogen berättar att syftet med dagens aktivitet var att barnen skulle få träna på att fungera som grupp och individuellt. De fick träna mycket på att försöka hålla koncentrationen, att hålla fokus, träna på olika begrepp som exempelvis har med vädret att göra. Barnen fick även träna på att räcka upp handen och visa hänsyn mot varandra samt prata med varandra. De fick använda sina sinnen när de bland annat fick titta, lukta och smaka på drycken. När de gick längs repet som låg på marken fick de träna på att hålla reda på sina fötter då terrängen var mycket ojämn, de var tvungna att rätta sig efter de regler som pedagogerna sagt, de fick tänka till ordentligt och försöka komma ihåg alla djur de såg på vägen. I och med repleken som vi gjorde idag fick barnen träna på att vara tysta, titta, vara uppmärksamma, koncentrerade, lyssna, berättar hon.

Hon anser att det är viktigt att man kan göra allt tillsammans, de brukar leka in begrepp för att barnen ska lära sig snabbare. De försöker hela tiden göra saker som blir återkommande för barnen då hon anser att det är bra med kontinuitet och repetition. När de går ut nästa gång gör de en uppföljning på det som de gjort idag, berättar pedagogen. I och med detta ser de även hur varje individ reagerar nästa gång de gör samma sak. De försöker hitta på intressanta saker att göra som barnen gillar så att det blir lite tokigt ibland.

Det är viktigt att se varje individs styrkor och svagheter. Även att se hur styrkan används i de svagheter som barnen har. Människan är väldigt komplex och det är viktigt att man ser till varje individ, att alla människor är olika. Hon anser att hon som pedagog varje dag lär sig något nytt. Hon får mycket funderingar och insikter när hon är med barnen, hon lär mycket av dem.

Hon berättade att det är lätt att man kommer in i sina former, ett särskilt sätt att arbeta på, men att det är viktigt att man som pedagog kommer ur dessa mönster och vågar göra något annat. Detta i och med att det händer mycket inom pedagogiken vad gäller bland annat forskning. Hon berättar att pedagogerna alltid gör en utvärdering varje gång efter att de varit ute så att det pedagogiska arbetet följs upp. De brukar även observera och reflektera mycket kring verksamheten, hävdar hon. Avslutningsvis berättar pedagogen att hon anser att det är mycket viktigt att man vågar utvecklas och vågar ta till sig nya teorier och diskutera mycket med kollegorna i lärolaget.

5. Analys av resultatet

Nedan kommer en analys kring de svar vi kommit fram till utifrån vårt insamlade material framställt utifrån våra tre frågeställningar. Vi har kopplat resultatet till teorier och tidigare forskning. För att påvisa vilken pedagog som sagt eller gjort vad har vi benämnt dessa pedagoger som pedagog 1 respektive pedagog 2 i texten. Med pedagog 1 syftar vi på pedagogen från förskolan med utomhuspedagogisk inriktning. När vi skriver pedagog 2, menar vi pedagogen från Ur och Skur förskolan.

5.1 Vad lär sig barn av utomhuspedagogik?

Utifrån våra undersökningar som vi utfört har vi kommit fram till att barn lär sig mycket genom att ha utomhuspedagogik, man kan integrera många olika delar som är viktiga för barns utveckling och lärande. Med det menar Brügge et al. (2002) att utemiljön har visat sig ha en positiv effekt på barns hälsa, motoriska utveckling, koncentration och även för lekens utveckling. Johansson (2005) menar på att mest effektiv utveckling blir det när flera av dessa delar samverkar och bildar en helhet. Vad gäller koncentrationen tog pedagog 1 upp att barn blir bättre på att koncentrera sig när de får röra sig mycket. I Tidningen Förskolan (2004:3) berättas att barnen tränar hela kroppens motorik utomhus. Enligt Lpfö98 ska förskolan sträva efter att varje barn utvecklar motorik samt koordinationsförmåga. Genom att barnen får vara ute och röra på sig mycket i kuperad miljö får de öva på sin motorik både genom att krypa upp för slänten och klättra över kullarna, beskriver pedagogerna. Enligt Brügge et al. (2002) hjälper motoriken till att sätta tanken i rörelse. Pedagog 1 hävdar att barnen tränar upp syreupptagnings- och syreomsättningsförmågan när de rör på sig. Hon nämnde skillnader i barnens utveckling av motoriken. Vilket hon tror har att göra med de möjligheter som man ger barnen beroende på miljöns utmaningar och barnens ålder.

Pedagog 2 anser att leken stimulerar barns fantasi, kreativitet och kommunikation. Genom leken får barnen möjlighet att lära sig sociala koder, att utveckla fantasi och kreativitet enligt Lpfö98. Till det här vill vi knyta Dysthe (2003) som beskriver det situerade lärandet inom den sociokulturella synen, som att individernas tänkande är i samspel med sociala och fysiska aktiviteter i sitt sammanhang. Lärandet är också distribuerat, det vill säga uppdelat mellan individer, lärandet skapas genom samspel mellan individer. Under utevistelserna anser pedagog 2 att barnen får tid för reflektion och funderingar tillsammans med pedagogerna och de andra barnen, vilket får barnen till att utveckla denna förmåga och får dem att utveckla ett kritiskt förhållningssätt. Enligt Lpfö98 ska barnen få möjlighet att utveckla sin förmåga till att iaktta och reflektera i en social miljö där social och kommunikativ kompetens ska få möjlighet att utvecklas. Szczepanski (2008) menar på att den sociokulturella synen på lärande poängterar lärandet i en social och kulturell kontext. I samspel med andra utvecklas och vidareutvecklas kunskap och färdigheter. Enligt pedagogerna lär barnen av varandra och även tillsammans med pedagoger och barn. Kommunikationen är viktig och utgör både innehåll och metod för barnens lärande.

Man får många lärandetillfällen genom upplevelser. Genom att erbjuda barnen utomhuspedagogik får de en större chans till att använda sig av sina sinnen. Sinnena får de med som en helhet i alla saker de gör utomhus anser pedagogerna. Exempelvis har barnen fått observera och diskutera kring fruktens förmultning med pedagogerna, de har även fått lära sig

ett förhållningssätt till naturen och uppleva en del av naturens kretslopp. Pedagog 1 berättar att barnen genom odling kan få en förståelse för att det man tar från naturen måste tillföras naturen igen. Szczepanski (2008) tar upp begreppet artefakter, han förklarar att det är hjälpmedel för tanken där det både kan vara människor i samtal eller saker som man lär med hjälp av naturens resurser.

Enligt det sociokulturella perspektivet på lärande berättar Dysthe (2003) att människan ingår i en social kontext sammanlänkad med vår kultur. I en social gemenskap lär sig gruppen ett förhållningssätt till hur man betar sig. På utflykterna ledde pedagogerna barngrupperna och barnen fick under tiden lära sig att följa de oskrivna regler som finns barn emellan och mellan barn och pedagoger. De fick också öva på att följa de regler som fanns för de aktiviteter barnen utförde tillsammans dem emellan men också med ledning av pedagog.

Under observationerna märkte vi att pedagogerna fick in mycket matematik utomhus. I Lpfö98 står det att barn ska utveckla en förmåga att kunna använda matematik i meningsfulla sammanhang. Innehållsmässigt ska barn utveckla en förståelse för grundläggande egenskaper i tal, mätning, form och även en förmåga att orientera sig i tid och rum. Barnen vi observerade fick bland annat räkna nappar, räkna föremål vid snörleken, träna på rumsuppfattningen gällande föremålets placering i leken osv. Vi såg under våra observationer att barnen kunde platserna, vägen dit samt vad man kunde göra där. Enligt Heiberg Solem et al. (2004) använder sig barn av lokalisering när de försöker att hitta, lokalisera sig och placera olika platser. Pedagog 2 tog upp att detta är en viktig del för att barnen ska känna sig trygga i sin omgivning för att våga leka och våga återkomma till samma lek. Heiberg Solem et al. (2004) anser att barn genom matematiken kan lära sig former, figurer och mönster, dessa egenskaper finns överallt. Barn använder sig av dessa kategoriseringar för att skilja mellan olika saker. Både i repleken och i Kims lek fick barnen träna på att minnas hur många saker det var och vilka saker det gällde. I tärningsleken fick barnen koppla ihop att en etta på tärningen stod för en sak i naturen och en annan siffra stod för en annan sak. Barnen fick kolla på beskrivningen vad de skulle hämta vid vilken siffra och hämta rätt antal som sedan kontrollräknades av pedagog och barn. I Kims lek fick barnen öva sig på att minnas vad som fattades på duken och sedan hämta det som saknades i rätt antal. Heiberg Solem et al. (2004) antyder att räkning, antalsord, räkneshystem och talsystem är saker som kan räknas i många olika naturliga sammanhang.

På gården på förskolan med utomhuspedagogisk inriktning brukar de ha stationsdagar där barnen får utveckla sina kunskaper i gymnastik, målning, sånglek och bygglek. Barnen får själva välja aktivitet. Genom dokumentation från skapandet på gården kan barnen själva bli medvetna om sitt eget lärande, enligt Wester (2007).

5.2 Hur lär sig barn av utomhuspedagogik?

Ayres (1988) menar att för att en förståelse ska vara fullständig kan inte endast ett sinne vara aktivt. Utan flera sinnesintryck sammanstrålas i hjärnan och genom detta skapas en helhet. Gair (1997) påpekar att de sinnliga och de autentiska erfarenheterna erbjuds genom utomhuspedagogik. Genom vår studie fick vi fram att upplevelsebaserat lärande är viktigt för barns utveckling och lärande. Han anser också att barn lär med hela kroppen och med alla sina

sinnen. Sinnena stimulerar lärandet, detta genom att barnet kan se, höra, lukta, känna, smaka. Barn lär sig och utvecklar motoriken genom rörelse i olika miljöer som främjar denna utveckling. Dahlgren et al. (2007) skriver att John Dewey tar upp begreppet *gripa för att begripa*. Han anser att man måste lära i naturliga sammanhang och uppleva med alla sinnen. Han menar att bara för att man vet något i teorin så behöver man inte ha förstått helheten om man inte upplevt det. Enligt Szczepanski (2008) kan teorin och praktiken ses som varandras förutsättningar för lärande och dessa är beroende av varandra. Han menar också på att genom att uppleva saker tillsammans med barnen kan teorin byggas ur praktiken.

Barnen behöver kontinuitet säger pedagogerna, genom att pedagoger och barn återkommer till kända platser och har fasta återkommande aktiviteter på plats. Brügge et al. (2002) skriver att med utomhuspedagogik kan man arbeta med en kontinuerlig läroprocess. Pedagogerna anser att det är viktigt att barnen får uppföljning på det man gjort för att befästa kunskapen. Barnen lär sig genom kommunikation, benämna begrepp, att se på hur någon annan gör och göra likadant eller att hjälpa varandra. Dysthe (2003) berättar att kunskapen är fördelad individer emellan och därigenom kan en grupp individer utbyta kunskaper med varandra och bygga på kunskapen, vilket inom det sociokulturella perspektivet kallas för det distributiva lärandet. Barn lär sig också genom att få göra själva. Enligt Dysthe (2003) så lär individen i en social gemenskap där kunskapen utvecklas vidare. Pedagog 2 anser det också är viktigt att både pedagog och barn uppmuntrar varandra i sitt lärande. Barn är kompetenta och de intelligenta barnen lär sig genom sin nyfikenhet. De barn som inte har någon energi och är långsamma behöver en extra ”puff” för att lära sig, menar pedagog 1.

Grindberg et al. (2000) påpekar att lek är en viktig arena för utveckling och lärande. Dahlgren et al. (2007) tar upp att Fredrika Mårtensson berättar om sinnlighet, där stimuleras lekarna av barnens sinnen. Barnen uppmärksammar miljön med sina sinnen och därigenom samspelar med miljön. Det är därför viktigt att barn erbjuds varierade möjligheter till olika typer av lek, därför är utomhuspedagogik en viktig del av verksamheten. Pedagog 2 berättar att när barnen är ute finns det större plats för dem att leka på och de blir sällan avbrutna i leken av andra barn eller vuxna. Det gör att barnen kan utveckla sin lek och att samma lek kan vara återkommande från gång till gång. Barnen lär sig nya saker i ett lustfyllt lärande genom sång, lek, ramsor och regellekar.

5.3 Hur gör pedagogen för att barnen ska lära sig i utomhuspedagogik?

Dysthe (2003) skriver om praxisgemenskapen, vilket innebär att lärningen lär sig nya saker med hjälp av någon som är kunnigare och i efterhand lär sig att bemästra området väl. Det är viktigt att vara en förebild för barnen, berättar pedagogerna. Pedagogerna ska föregå med gott exempel genom att sätta barnens lärande i fokus, vilket är viktigt för att barnen ska vidareutveckla sina kunskaper. Pedagogiken ska vara rolig och lärorik för alla barn, hävdar pedagogerna. De anser att man som pedagog måste se till varje barns behov för att kunna möta barnen på bästa sätt. Där blir pedagogens uppgift att ha ett innehåll i undervisningen som fångar barnens intresse. Olsson (2002) anser att man som pedagog ska vara medveten om att man aldrig blir fullärd och att man lär nya saker hela tiden tillsammans med barnen. Pedagogerna vi intervjuade anser att pedagogen ska vara en ledare, pedagog 2 anser att man

ska vara medagerande, medupptäckande, medundersökande och medupplevande. Med det menas att pedagogen ska vara med barnen i det de gör och uppleva med dem. I stunderna ska pedagogen ta vara på att undersöka och upptäcka tillsammans med barnen. Det är viktigt att man som pedagog fångar de tillfällen då barn intresserar sig för något. Pedagogerna tog upp att barnen ibland inte är intresserad av det pedagogen tänkt ut för barnen och då kan man få ändra sin planering och gå efter barnens intresse istället. Pedagogerna anser att man som pedagog måste vara engagerad och ha en vilja att vilja utvecklas vidare i sitt ledarskap. Det är viktigt att man som pedagog känner sina barn för att se individen, pedagog 2 menar att detta är viktigt för att man ska veta hur man ska möta varje individ på bästa sett och alltid ligga steget före. Man ska vara närvarande i arbetet med barnen och vara med där det händer och fånga situationerna som uppstår, där ska man guida barnen, inte tillrättavisa dem. Där är det viktigt att man tar tillvara på barnens tankar och åsikter. I barnens handlingar och tankar ska pedagogerna pusha och vägleda barnen och genom detta ge dem självförtroende.

Något som är avgörande för att hjälpa barnen i deras lärande och utveckling som tidningen Förskolan (2004:3) tar upp är pedagogernas förhållningssätt till det arbete man utför. Pedagogen ska enligt pedagog 2 försöka utmana barnen genom att försöka få barnen att tänka ett steg längre, genom att exempelvis erbjuda dem nya spännande miljöer, ställa frågor till barnen och få barnen till att reflektera kring saker och ting. Enligt Doverborg et. al (2008) är det viktigt att man som pedagog funderar över när man kan skapa dessa möjligheter till samtal och reflektion. Det är betydande att pedagogen samtalar med barnen på ett meningsfullt sätt och att pedagogen använder ett rikt språk tillsammans med barnen. Det är viktigt att man som pedagog ställer öppna frågor till barnen, hävdar pedagog 2. Detta för att få barnen att fundera och reflektera kring ett innehåll. Det är också viktigt anser hon, att man samtalar och diskuterar tillsammans med barnen, men att man inte ger några svar. Vi fick också en annan synvinkel på detta från pedagog 1. Hon anser att man ska förklara för barnen det de inte vet. När barnen undrar över något anser denna pedagog att man ska ge barnen svar på deras frågor. Hon lägger också vikt vid att lära ut genom litteraturen, där hon kopplar det som finns i boken till det som finns i naturen. Enligt Dysthe (2003) kan man ta hjälp av artefakter, som exempelvis föremål, som stöd för tanken i läroprocessen. Växelverkan mellan tal och skrift är viktig inom det sociokulturella perspektivet där språket används för tänkande och för att förmedla kommunikation. Pedagogerna menar på att genom samtal kring naturen och genom att påvisa vad man kan slänga i naturen och inte, ska barnen utveckla ett positivt förhållningssätt till naturen och hur man tar hand om den.

Enligt Eriksson (1988) är utvärdering en viktig del av verksamheten. Där skriver pedagogerna vad man gjort samt hur det gått, men även analyserar verksamheten och för att se hur man ska uppfylla målen. Efter att man har haft en aktivitet i utomhuspedagogik, hävdar pedagogerna vi intervjuade att det är viktigt med utvärderingen för att se hur det gick och varför det gick som det gick. Pedagog 2 tog upp att det är viktigt att se vad individen hade för styrkor och svagheter och hur man kan lyfta varje individ, samt hur man ska arbeta vidare. Hon anser att det är viktigt att våga utvecklas som pedagog och att vara påläst på pedagogiken och kunna ta till sig nya teorier. Det är också nödvändigt att ha en bra diskussion i lärolaget så att man tillsammans kan utveckla verksamhet och sätta upp gemensamma mål. Pedagog 2 menar på

att målet man har med utflykten är inte alltid det viktiga, utan vägen dit kan vara viktigare. Då kan man sträva efter detta mål en annan gång.

Det är viktigt att göra gården levande så att barnen kan göra mycket olika saker, anser pedagogerna. Pedagog 2 sa att man kan skapa rum i rummen med olika miljöer på gården där alla miljöer ska ha olika funktioner. Enligt ur och skur förskolan ska gården innehålla de fyra elementen vind, vatten, eld och jord. Wester (2007) anser att det är viktigt att gården har olika rum där olika typer av lek kan erbjudas. Wester (2007) anser vidare att miljön är viktig för att stimulera barn till inlevelse och fantasi. Det blir lättare att fantisera, leka och bli inspirerad kring föremål som inte är förutbestämda, utan som kan bli vad som helst.

6. Diskussion

I diskussionen tar vi upp vårt resultat utifrån våra tre frågeställningar, vi har diskuterat detta utifrån våra egna tolkningar och kopplat det till tidigare forskning. Utifrån resultatet diskuterar vi även saker vi sett och tolkat som inte stod med i forskningen vi hittat, men som vi anser är betydande för barns lärande och utveckling. Vi har därefter en metoddiskussion, slutsatser och förslag på fortsatt forskning.

6.1 Egen kritisk tolkning av resultatet

6.1.1 Vad lär sig barn av utomhuspedagogik?

Enligt pedagog 2 utvecklas barnens kritiska förhållningssätt genom reflektion och funderingar tillsammans med pedagog. Enligt Lpfö98 ska barnen få möjlighet att utveckla sin förmåga till att iaktta och reflektera men även att barnen i en social miljö ska få möjlighet att utveckla social och kommunikativ kompetens. När vi ser tillbaka på helheten såg vi att pedagogerna hade många aktiviteter till barnen där de ställde frågor ofta till ett barn i taget, inte att barnen fick fundera sinsemellan. Den största delen av aktiviteterna som de hade ute var ledda av pedagog där kommunikationen var fråga och svar, ingen dialog barn emellan, utan till största delen mellan pedagog och barn. Det var först i leken som barnen fick utrymme i större utsträckning att kommunicera med varandra. Vi anser att för att nå upp till Lpfö98s strävans mål angående detta tror vi att barnen måste ges större utrymme att diskutera mellan sig och inte ge dem direkta svar utan att barnen själva får chans att fundera, som pedagog 2 tog upp. Vi tror att den stora utmaningen för pedagogen blir att få barnen att intressera sig för samma fenomen eller att man behöver fler pedagoger för att dela upp barnen i mindre grupper. Pedagogerna skulle kunna uppmuntra barnen till att ta hjälp av varandra mer i sitt lärande även i planerade aktiviteter. Med tiden kommer detta förhållningssätt att bli välbekant för barnen och de kommer att se detta som det naturliga. Om pedagogerna istället hade samlats kring ett fenomen och ställt öppna frågor till barnen om dess innehåll hade pedagogerna fått med barnens förkunskaper och kunnat få reda på vad barnen tycker är intressant att veta mer om och arbeta vidare utifrån det. Genom samtal barnen emellan kan man få ut många intressanta tankar och funderingar vilket man annars går miste om.

Genom utomhuspedagogik får barnen en större chans till att öva upp sin motorik samt koordinationsförmåga, enligt vår undersökning. Detta är något förskolan ska sträva efter enligt Lpfö98. Pedagog 1 berättade att forskning visar att koncentrationen blir bättre när de fått röra på sig. Hon menar också på att de blir lugnare när de kommer in och läser saga efteråt. Vi har själva inte hittat belägg för just detta i forskning. Vi har däremot tänkt på att det kan ha att göra med tiden på dagen som de ska koncentrera sig och dagsrytmen hos varje barn och pedagog. Vi tror även att det kan ha att göra med hur länge man varit ute och vilka aktiviteter man har haft. Om barnen kommer in och är trötta i kroppen kan det vara orsak till att de orkar sitta still och lyssna på sagan. Men frågan är om detta är koncentration? Vi kan tänka oss att de sitter still för att de är trötta och inte orkar vara aktiva. Vi vet av egen erfarenhet att bara för att vi är tysta, om det förväntas av oss, kan tanken vara på något helt annat.

6.1.2 Hur lär sig barn av utomhuspedagogik?

Både genom litteratur och genom intervjuerna framhålls att barn lär sig genom sina sinnen. Vi har även märkt att barnen använder många av sina sinnen när de utforskar omgivningen. Lär sig alla barn bäst genom att integrera sina sinnen? Hur viktigt är det att integrera sinnena, med tanke på att vissa barn saknar något sinne och hur man kan kompensera detta? Som vi tog upp ovan påpekar Ayres (1988) att flera sinnen måste vara aktiva för en fullständig förståelse i lärandet. Där funderar vi på om det inte är så att barn som har nedsatt funktion eller saknar något sinne utvecklar något annat sinne mer för att kompensera för detta? Om det är så har ju utomhuspedagogiken möjlighet att hjälpa barnen att utveckla de sinnen de har. Detta är bara våra egna tankar och inget vi har letat belägg för i vårt arbete.

Pedagog 2 ansåg att barn och pedagoger ska uppmuntra varandras lärande. Enligt vår observation var inte detta något vi uppmärksammade. Visserligen observerade vi endast en gång. Kanske är det så att hon vet att det är viktigt men att hon ändå inte uppmärksammar detta med barnen. Pedagog 1 ville berömma barnen om de gjorde något bra. Detta tror inte vi bidrar till att bygga upp barnens självkänsla, vilket vi anser är grunden för att utveckla och bygga upp ett självförtroende, som pedagog 2 berättar om i intervjun. Eftersom beröm ofta bara kommer om barnet gör ”rätt” uppmärksammas inte individen om denne inte når upp till de förväntningar barnet upplever att pedagogen har. Detta kan göra att individen känner en strävan av att göra bra ifrån sig för att känna sig omtyckt. Därigenom är inte beröm detsamma som att visa barnet uppskattning för dem de är. Därför anser vi att detta inte är att visa barnet kärlek. Vi tycker att det är bättre att uppmärksamma individens lärande utifrån individens intresse, engagemang och vilja att lära utan ord som indikerar till termer av bra och inte bra/fel.

Under båda observationstillfällena lät pedagogerna barnen leka i slutet av utevistelsen. Lek anses vara en mycket viktig del i barns lärande enligt forskning och enligt Lpfö98. Varför lägga detta sist och ge minst tid? Anser pedagogerna kanske att de lärarledda aktiviteterna är viktigare än leken? Vi anser att barnen borde få mer tid till leken. Speciellt när man är utanför gården och barnen kan få en massa inspiration från naturen och färre avbrott i leken. Men också att pedagogen kan leka fram ett innehåll som de vill att barnen ska lära sig. De aktiviteter de gjorde med barnen skulle de även kunna gjort på förskolans gård, vilken gör att de kan ha mer av leken ute i naturen för att uppmuntra barns fantasi.

6.1.3 Hur gör pedagogen för att barnen ska lära sig genom utomhuspedagogik?

Vi har noterat att ingen av pedagogerna utgick från barnens intresse när de bestämde de planerade aktiviteternas innehåll. Pedagog 1 ansåg att man måste skapa ett intresse hos barnen för det man vill att de ska lära, medan pedagog 2 ansåg att man ska ta vara på barns spontana intressen. När ges tid att följa barnens intresse och hur kan man som pedagog veta att man faktiskt väckt intresse hos barnen om man går efter sin egen planering? Vi såg att barnens intresse togs tillvara på när barnen upptäckte spindeln med pedagog 2 och när barnen gick över bron med pedagog 1. Vi undrar om det bara är intressen längs vägen dit de tar tillvara på eller om de annars tar till vara på barnens idéer. Vi tror att det kan bli svårt om man redan har en färdig planering som man går utefter och separerar denna från barnens icke lärarledda tid i slutet av utflykterna. Båda pedagogerna ansåg att det är viktigt att följa intresset hos barnen,

vi skulle egentligen vilja veta mer om hur de tänker här. Pedagog 1 berättade också att barnen som inte ville delta i någon aktivitet inte behövde det. Vi undrar vad barnen gör då när bara en pedagog är ute, blir barnet som inte vill delta lämnat åt sig själv? I så fall följer man ju inte detta barnets intresse. Vi önskar att det alltid finns en pedagog som visar intresse för de barn som inte vill delta i aktiviteterna utan vill göra något annat. Vi tror att för att det ska bli en god verksamhet där man kan se och uppmärksamma varje barn behövs fler pedagoger eller mindre barngrupper.

Vi anser att båda pedagogerna har den sociokulturella synen på lärande. Vi har märkt skillnader dem i mellan gällande deras olika sätt att samtala med barnen. Något som vi även uppmärksammade var pedagogernas sätt att ställa frågor till barnen och barnens möjligheter att svara. Pedagog 2 ställde nästan bara öppna frågor till barnen, vilket fick barnen att tänka och fundera. Även om de fick fundera fick de inte mycket utrymme att uttrycka sig eftersom enbart några barn uppmanades att svara och fick bekräftelse på sina svar. Pedagog 1 ställde mer direkta frågor och kunde inte barnen svara rätt efter att de berättat vad de trodde, berättade pedagogen det enligt henne, rätta svaret. Vi tror att barnen som uppmanades genom öppna frågor att reflektera kring aktiviteternas innehåll kommer att utveckla sin reflektionsförmåga mer än vad de andra barnen gör som inte uppmanas till detta på samma sätt. Samtidigt faller det platt om barnen inte får utrymme att uttrycka sig och utmanas i sina antaganden. Att ha ett reflekterande förhållningssätt och kunna ta ställning till olika saker tror vi har betydelse för barnens lärande även längre upp i åldrarna, där den här förmågan eftersträvas i skolan.

Vad gäller leken var pedagog 1 hela tiden aktiv i barnens lek medan pedagog 2 istället var passiv men fanns till hands om barnen undrade över något. Vi tror att pedagogens syn på lärande har stor betydelse för vad pedagogen vill att barnen ska lära samt vad barnen lär.

Vi funderar på hur stimulerande förskolans gård är. Är det så att den naturliga gården alltid är mer inspirerande än den tillrättalagda gården och vem har rätt att avgöra det? Vi tror att miljön på gården blir vad pedagogerna gör den till i den pedagogik de bedriver oavsett hur gården är utformad. Vi anser att det är bättre att se möjligheterna än hindren. Vi tror också att pedagogernas förhållningssätt till gården och dess intresse i barns aktivitet är viktig. Vi tror även att det är viktigt att fråga och observera barnen utifrån vad de anser är roligt, utmanande och så vidare, för att utmana barnen där de är. Vi funderar på om dessa pedagoger även har sådana aktiviteter på gården som de hade på utflykterna eller om de alltid går iväg och gör dessa.

Pedagogerna tog inte upp något om dokumentation, varken i observationen eller i intervjun. Ingen av pedagogerna gjorde barnen uppmärksamma på sitt eget lärande. Att utföra samma aktiviteter varje gång och att inte uppmärksamma barns lärande, gör enligt oss att man missar det mest väsentliga, det vill säga att möta upp barnen i sitt lärande. Man skulle kunna utföra aktiviteterna på barnens nivå grundat på barnens intresse. Det blir roligt och lättare att lära när man utgår från något man är intresserad av. Genom att följa upp barnens utveckling ser man vad barnen lär och utvecklar för färdigheter och hur man kan fortsätta lägga upp aktiviteterna för att fortsätta utmana barnen att lära sig mer. Då vi anser att barn lär på olika sätt anser vi att

det är viktigt att man lägger upp pedagogiken på olika sätt så att den anpassas till alla barn. Vi anser att pedagogen har en viktig uppgift i att anpassa verksamheten efter barns olika behov.

6.2 Reflektioner som ej uppdragas i avsnittet tidigare forskning

6.2.1 Integrering av omgivning vid sagoläsning

Pedagog 1 läste sagan om *Emil och varggropen*. Medan hon läste sagan för barnen gjorde hon kopplingar mellan sagan och den direkta omgivningen. Exempel på detta var då hon berättade om fattighuset och samtidigt pekade på ett hus som skymtade fram mellan träden. Hon gjorde även kopplingar till djuren i boken i relation till de skal som de hade slängt. Detta för att visa på vilka djur som kan äta skal.

Vad vi kommit fram till utifrån detta är att det blev skillnad på intryck genom att berätta sagan utomhus än om man hade gjort det inomhus. Genom dessa kopplingar mellan bok och verklighet, spekulerar vi kring om det gjorde det mer inlevelsefullt för barnen och gav dem något att hänga upp kunskapen på. Detta hade inte varit möjligt att tillföra på samma sätt inomhus. Om barnen haft funderingar om sagans innehåll som kunnat kopplas till den natur som barnen befann sig i hade man som pedagog direkt kunnat påvisa dessa kopplingar mellan litteratur och omgivning. Även pedagogen kan i sitt sagoberättande göra sagan mer levande för barnen genom att visa på och känna på omgivningen tillsammans med barnen som en integrerad del av sagan. Dessa aspekter kan enbart gynnas utomhus.

6.2.2 Intelligent barn kontra långsamma och energilösa barn?

Pedagog 1 nämnde under intervjun att barn som är aktiva tar till sig omgivningen av egen kraft. Motsatsen till dessa barn anser hon vara de barn som inte har någon energi eller är långsamma. Vår tanke kring barns förhållningssätt till naturen och till reflektion och upptäckt av den kan ha att göra med barns tidigare kunskaper och erfarenheter. Där anser vi att pedagogens förhållningssätt har en stor påverkan och betydelse för barns utveckling av ett reflekterande förhållningssätt till naturen. Det är viktigt att man som pedagog frågar sig hur vana barnen är att reflektera. På plats kan man utmana barnen i det de ser och därigenom utmana barnen till att se detaljer. Barnen kan därigenom berätta det de ser och reflektera vidare kring detta. Då kan man åstadkomma ”aha upplevelser” hos barnen. Detta var inte något som vi såg på utflykterna. Vad kan det bero på? Vi tror att det har att göra med att barnen fick svara på frågor men de utmanades inte att tänka ett steg längre. Där anser vi att själva processen i lärandet och utmaningarna hos pedagogerna är att hjälpa barnen att reflektera och ta reda på saker som leder till nya upptäckter.

6.2.3 Flytta ut inomhuspedagogiken?

Under repleken som pedagog 2 utförde med barnen fick barnen leta efter föremål som inte tillhörde naturen som exempelvis plastdjur. Pedagogen hävdar att det man kan göra inne ska man även kunna göra ute. Enligt Lundegård et al. (2004) räknas det inte som att man har utomhuspedagogik om man endast tar med en aktivitet ut och gör på precis samma sätt utomhus som man gör inomhus. Vi vet inte om de gör samma aktivitet inne som de gör ute eller om det enbart är materialet de flyttar med ut. Vi undrar om det tillfördes något nytt från naturen som inte kunde ges inomhus? Lärde sig barnen mer genom att göra denna aktivitet

utomhus än om de hade gjort samma sak inomhus? Pedagoger sa till barnen innan aktiviteten att de skulle leta efter saker som inte tillhörde naturen. När barnen letade efter sakerna upplevde vi att fokus låg i att urskilja och minnas vilka saker de sett. Eftersom barnen inte kom ihåg alla saker som var utlagda och kunde räkna upp dem, uppmanade pedagogerna barnen att gå rundan tre gånger. Detta för att hon ville att barnen skulle hitta och kunna räkna upp alla saker som var utlagda. Om fokus ligger på det sistnämnda, att räkna upp saker, anser vi att utomhuspedagogik inte integrerats i barns lärande. Ett förslag hade varit att uppmana barnen att urskilja skillnader mellan de saker hon lagt ut och naturens egna resurser och kunna upptäcka, fundera och argumentera om det tillsammans med barnen. Genom detta hade utomhuspedagogiken varit en viktig del av det de lär som inte hade kunnat påvisas med sinnen på samma sätt inomhus.

6.3 Relevans för läraryrket, samverkan och undervisningen

Utvecklingen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet sker utifrån samhällsliga förändringar. Trots detta ser undervisningsformen likadan ut.

I förskolans läroplan Lpfö98 kan vi hitta delar som gynnas av utomhuspedagogik, men att det inte tydligt framgår vikten av det. Vi upplever att många pedagoger ser läroplanen som ett bevis på att undervisningen svarar upp mot uppnåendemål och friheten att tolka dess innehåll. Därför kanske pedagoger heller inte inser vikten av utomhuspedagogik i verksamheten. Om pedagogerna fick stöd i läroplanen om utomhuspedagogikens betydelse för verksamheten hade förhoppningsvis pedagoger också anammat området mer och stärkt dess position. Detta tror vi är viktigt för att utomhuspedagogiken ska få en högre status i verksamheten. Därför borde det vara av största vikt att man i läroplanen, så också i förskolläraryrket, lyfter fram utomhuspedagogiken som en naturlig och betydande arbetsform. Då kan förskolor runt om i landet ha möjlighet att ge barnen fler upplevelser genom utomhuspedagogik och se möjlighet i att vidareutveckla verksamheten för ett bredare perspektiv på lärande. En möjlighet om man som lärare vill bli mer påläst i ämnet är att själv läsa i litteratur om ämnet.

Genom att inte använda sig av utomhuspedagogik som en naturlig del i verksamheten stänger man dörren till en hel värld av möjligheter. Genom detta stängs utomhusmiljöns möjligheter och begränsar därigenom barnens möjligheter till upplevelsebaserat lärande. Barn mister förståelsen för saker utanför institutionen i förskolan och skolan, om ingen finns där för att fånga upp barnens lärande till en helhet. Man kan heller inte ta förgivet att barn på sin fritid uppmärksammas på olika typer av miljöer. Hur ska barnen veta vad det finns att intressera sig för om ingen visar upp dessa miljöer för barnen och visar intresse för detta? Där anser vi att förskolan har en viktig del för att tilldela alla barn dessa möjligheter. Utomhuspedagogik borde vara barns rättighet till att få uppleva med hela kroppen och att öva motorik, vilket borde vara en naturlig del i verksamhetens innehåll.

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo94, hittade vi ingen direkt koppling till att utomhuspedagogik ska användas i skolan. Mycket av den undervisning som sker i skolan idag sker i skolbänken så också universitetsutbildning. Då kan vi undra vilken avgörande betydelse förskolans arbetssätt med upplevelsebaserat lärande har för barnens senare lärande i skolan? Barnen kommer att ha tidigare erfarenheter att "hänga upp" sin kunskap på i de teoretiska

ämnena. Dock får barnen inte möjlighet att utveckla vidare dessa erfarenheter genom att enbart vara inomhus.

Vi anser att pedagogerna i skolan är medvetna om barnens uppnåendemål och att det kan kännas som en stress att se till att barnen uppnår målen. I skolbänken är det ofta liknande uppgifter till alla barn. Barn har olika sätt att lära sig på och motiveras utifrån olika saker, detta arbetssätt kommer då inte vara till fördel för hur alla barn lär. Om barnen bara får böcker och olika material att jobba utifrån blir det inte verklighetsförankrat och hur ska då barnen veta vad de ska använda kunskapen till eller bli intresserade av att använda den? Om fokus ligger på att enbart göra uppgifter för att få ett betyg, då anser vi att man missat barns lust att lära. Eftersom barn lär på olika sätt anser vi inte att det är optimalt att enbart använda sig av klassrumsundervisningen för att nå alla elever. Om barnen är vana vid att bara sitta inne har vi erfarenhet av att undervisningen snart blir tråkig. Man kan genom utomhuspedagogik skapa en större förståelse för olika sammanhang och ge barnen aha upplevelser, när alla bitar faller på plats.

Vad det gäller samverkan med vårdnadshavare i förskola och skola, tror vi att det är viktigt med kvalitén på den samverkan man har mellan institutionen och hemmet. Här blir det viktigt att visa på utomhuspedagogikens betydelse för barns lärande och utveckling. Detta anser vi är viktigt och man bör berätta och visa hur man arbetar med olika delar i barns lärande genom utomhuspedagogik, vad det kan ge barnen och vart man vill komma. Vi tycker att det också är bra om man som pedagog kan inspirera vårdnadshavare att få en positiv inställning till utomhuspedagogiken där de kan inspireras av vårt arbete men också inspirera oss. Där blir det pedagogens ansvar att släppa in föräldrarna i verksamheten och se dem som en viktig tillgång. Genom detta kan man som pedagog också ta del av föräldrarnas tankar och åsikter samt att man får en större förståelse för hur barnets liv ser ut utanför skolan. Vet man till exempel vad barnen intresserar sig för utanför institutionen kanske man kan integrera detta i utomhuspedagogiken. Då följs inresset och lärandet som sker hemma upp på förskolan och tvärt om.

6.4 Metoddiskussion

Vi anser att vårt val av metod passade bra till vår undersökning. Mycket av det vi fått fram genom våra intervjuer och observationer har vi kunnat koppla till vår teoretiska anknytning. Vi kände att observationerna och intervjuerna kompletterade varandra bra, det blev synligare för oss genom att även få se och inte bara höra någon annans tankar kring deras utomhuspedagogiska arbete. Vi fick ut mycket av det vi ville ha reda på genom intervjuerna och observationerna. Vi känner att vi nog hade missat en del om vi inte hade gjort både intervju och observation. Genom våra intervjuer kunde vi få utvecklade svar av pedagogerna om det var något vi inte förstod eller om vi ville veta mer. Detta gjorde att vi troligtvis fick djupare svar än om pedagogen endast fått skriva ner sina tankar om det eller endast svara genom fasta svarsalternativ. Pedagogerna hade även möjlighet att be oss utveckla frågan om de inte förstod. Om vi enbart hade gjort intervjuer hade vi inte kunnat se om det som pedagogerna tog upp stämde med vad vi upplevde genom deras utomhuspedagogik. Informationen vi samlat in från intervjuer och observationer har gjort att vi fått en bild av om det vi såg i observationerna stämde överens med det förskollärarna berättade för oss. Och

andra sidan kan det vara så att vi tolkat informationen på annat sätt än vad förskollärarna gjort, vilket gör att detta är vår objektiva syn på det. Om någon annan gjort arbetet kanske de sätt saker på andra sett, eller om vi haft annan kunskap med oss sedan tidigare kanske vi tolkat informationen annorlunda.

Det kan ha varit så att pedagogerna förberedde sig lite extra då de visste att vi skulle observera aktiviteterna. Men och andra sidan så var dessa förskolor helt olika, en kommunal förskola med utomhuspedagogisk inriktning och en privat förskola med ur och skur inriktning. Pedagogerna hade olika utbildning, olika bakgrunder, olika miljöer kring Förskolan, samt olika sätt att arbeta. De olika förskolorna är förmodligen inte jämförbara, vilket inte heller varit vårt syfte, men vi anser att vi fått fram två olika intressanta inslag om vad utomhuspedagogik kan innebära för dessa förskollärare i deras verksamhet. Det hade även varit intressant att besöka fler förskolor för att kunna jämföra hur olika pedagogernas syn och användandet av utomhuspedagogik ter sig och se om resultaten blir liknande eller om de skiljer sig åt. Då med fokus på att titta på förskolor med liknande inriktning som dessa förskolor vi besökt.

6.5 Slutsatser

Vi har kommit fram till att förutom att teori och praktik kan komplettera varandra, kan man även förena två världar. Med det menar vi att genom att använda litteraturen som har anknytning till den lärandemiljö man befinner sig i, kan man koppla denna till verkliga associationer i omgivningen. Detta kan man göra för att ge barnen möjlighet till inre minnesbilder eller för att ge en konkret bild på innehållet kopplat till boken.

Det är skillnad på information och verklighetsbaserad kunskap. Att få uppleva på plats i en autentisk miljö gör att man får andra färdigheter än det man kan få inne och i litteraturen. Vi tror att man lättare kommer ihåg det man gjort genom att vara delaktig i processen för att lära sig nya färdigheter. Vi anser att det är först när man är mitt uppe i att lära sig något nytt som man ser vad man kan och inte vet och vad man behöver utveckla. Oftast är inte verkligheten så lätt som det kan framstå i en bok eller tvärt om. Vi tror att den bredaste kunskapen får man genom att kombinera teori och praktik. Vi anser att det är ur det konkreta man kan hitta glädjen och sin inre drivkraft att fråga om saker man undrar över. Av egen erfarenhet så minns vi övervägande mer av de kunskaper vi fått i praktiken, inte det vi enbart läst eller samtalat kring. Vi anser då att det är viktigt att man som pedagog funderar över vad man vill att barnen ska få med sig för kunskaper för att förbereda dem för ett livslångt lärande. En annan viktig slutsats är att man inte behöver ha teorin klar för sig när man går ut i naturen eller annan miljö. Teorin kan byggas utifrån barnens funderingar kring innehållet, där man tillsammans kan bidra med att bygga kunskap ur det redan kända. Detta bidrar också till att undervisningen läggs upp ur det kända och för dem intressanta, men också att pedagogen direkt kan fånga barnens intresse kring dessa saker och arbeta vidare utifrån det. Inräknat i detta kan barn utveckla både kommunikation och samarbete.

Vi har även dragit slutsatsen att det är viktigt att man kan se möjligheterna i utomhuspedagogiken, att man inte bara gör samma aktiviteter inne som ute. Man bör istället försöka att utveckla aktiviteterna och se vilka möjligheter utomhusmiljön har för att berika

aktiviteten med inslag som inte kan tillföras inomhus. Gör man detta ger man barnen en bredare repertoar än vad man kunnat ge inomhus. Vi kan också dra slutsatsen att barns lek kan utvecklas på ett annat sätt ute än vad den kan inne. Detta eftersom leken ute inte blir störd eller avbruten på samma sätt. Men också för att barnen upplever med sina sinnen i leken, vilket gynnar lekens utveckling.

Vi har fått en större förståelse till att utomhuspedagogik är viktigt för barns utveckling och lärande. Pedagogen måste vara medveten om på vilket sätt man kan lägga upp aktiviteterna för att integrera olika ämnen som kan gynnas av att upplevas utomhus. Många olika sinnen, reflektioner och ämnen kan integreras genom utomhuspedagogik. Vi har kommit fram till att det är viktigt att som pedagog ge barnen verktyg för att få ett reflekterande och analyserande förhållningssätt till den miljö där de lär. Detta för att de ska bli uppmärksamma på omgivningens detaljer och börja fundera kring dessa. Sinnena kan inte integreras utanför den autentiska miljön på samma sätt som då man befinner sig i händelsernas centrum, vilket enbart gör det möjligt för barn att uppleva detta på plats. Vilket är en viktig slutsats med tanke på Johanssons (2005) beskrivningar av barns lärande där barn utvecklar sitt fortsatta lärande utifrån sinnena. När sinnen integrerats följer därefter fantasin och minnet, insikt och förståelse. När dessa delar vävs samman kan barnet bedöma sin omvärld. Vilket betyder att genom utomhuspedagogik kan äkta förståelse utvecklas.

6.6 Förslag på framtida forskning

Är det lättare för lång- och korttidsminnet att komma ihåg ”upplevd kunskap” eller kunskap från en stencil eller bok? Vi minns själva mer av det vi upplevt, särskilt vad det gäller långtidsminnet. När vi tänker tillbaka på vår barndom har vi nästan bara minnen från saker vi upplevt utanför klassrummet. Vi minns att vi haft olika ämnen och att vi suttit i bänkarna och jobbat men med vad, hur och när minns vi inget av.

Barn med nedsatt funktion i ett eller flera sinnen hur är deras kunskapsinhämtning i jämförelse med barn som har alla sinnen intakta?

Är utomhuspedagogik bra för barn med koncentrationssvårigheter? Underlättar man för dessa barn genom att låta dem ha utomhuspedagogik och röra på sig? Blir deras lärande gynnat?

7. Litteraturlista

- Ahlberg, A. (1994). *Att möta matematiken i förskolan. Rita, tala och räkna matematik.* (Institutionen för pedagogik, nr 12). Göteborg: Göteborgs universitet
- Ahlberg, A. (2001). *Lärande och delaktighet.* Lund: Studentlitteratur
- Ayres, J. (1988). *Sinnenas samspel hos barn.* (2:a upplagan). Stockholm: psykologiförlaget
- Bilton, H. (2005). *Learning Outdoors Improving the quality of young children's play outdoors.* Storbritannien: FiSH Books Ltd
- Brügge, B., Glantz, M., Sandell, K. (2002). *Friluftslivets pedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet*
- Dahlgren, L-O., Sjölander, S., Strid, J-Pl & Szczepanski, A. (2007). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla. Närmiljö blir lärmiljö.* Lund: Studentlitteratur
- Doverborg, E. & Pramling, I. (1995). *Mångfaldens pedagogiska möjligheter.* Stockholm: Liber
- Doverborg, P., Emanuelsson, G., Emanuelsson, L. Forsbäck, M., Johansson, B., Persson, A., & Sterner, G.(2008). *Små barns matematik.* Göteborg: Livréna AB
- Dysthe, O (2003). *Dialog, samspel och lärande.* Lund: Studentlitteratur
- Eriksson, H. (1988). *Se inte hindren - se målen!: om planering, utvärdering och dokumentation inom förskola och fritidshem.* Solna: Esselte studium
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H & Wängnerud, L (2007), *Metodpraktikan.* Vällingby: Elanders Gotab
- Gair, N. (1997) *Outdoor education. Theory and practice.* Trowbridge: Redwood Books
- Grimlund, A (red). (2004). *Tema: Utomhuspedagogik. Förskolan, 3*
- Grindberg, Tora & Langlo Jagtöjen, Greta. (2000). *Barn i rörelse.* Lund: Studentlitteratur
- Heiberg Solem, I & Reikerås, E. (2004). *Det matematiska barnet.* Stockholm: Erlanders
- Jerlang, E. (1999). Utvecklingspsykologiska teorier. E. Jerlang (Red.), *Jean Piagets teori om intelligensen* (pp. 231-275). Stockholm: Liber AB
- Johansson, B & Svedner, P-O. (1998). *Examensarbetet i lärarutbildningen.* Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB

- Johansson, I. (2005). *Bra för barn? Metodstudie inom Barn Bra-projektet*. Pedagogisk arbetsrapport nr 7. Institutionen för pedagogik vid Växjö Universitet
- Johansson, I.(2005). *Bra för barn? Metodstudie inom BarnBra- projektet*. Växjö: Allkopia
- Lenz Taguchi, H. (2005). *Varför pedagogisk dokumentation?* Stockholm: HLS förlag
- Lundegård, I., Wickman, Per-Olof., & Wohlin, A. (2004). *Utomhusdidaktik*, Studentlitteratur AB: Sverige
- Nilsson, L (red). (1996). *Tema: Gården. Förskolan, 3*
- Olsson, T. (2002). *Skolgården som klassrum. Året runt på Coombes School*. Lund: TBJ Tryck AB
- Strotz, H. & Svenning, S. (2004). Betydelsen av praktisk kunskap, den tysta kunskapen. I: Lundegård, I. m.fl. (red). *Utomhusdidaktik*. (pp.25-45). Lund: Studentlitteratur
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Szczepanski, A. (2008). *Handelsburen kunskap Lärares uppfattningar om landskapet som lärandemiljö*. Licensavhandling, Linköpings universitet
- Säljö, R. (2003). *Lärande i praktiken*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag
- Utbildningsdepartementet. (2006). *Läroplan för förskolan. Lpfö98*. www.skolverket.se
- Utbildningsdepartementet. (2006). *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet. Lpo94* www.skolverket.se
- Wester, A. (2007). *Grundbok från friluftsförbundet*. Lund: Friluftsförbundet
- Åberg, A. & Lenz Taguchi, H. (2006). *Lyssnandets pedagogik*. Stockholm: Liber

8. Bilaga 1

Observationsprotokoll utomhuspedagogik

Var är
vi/förutsättningar? _____

Barnens åldrar: _____

Hur gör
pedagogen/pedagogerna
för att barnen ska lära
sig? Verkar det tydligt
vad intentionen med
aktiviteten är?

Vad gör barnen? Aktiva?
Passiva? Är barnen med
på vad som sker?

Vad intresserar sig
barnen för?

Hur gör
pedagogen/pedagogerna
för att skapa intresse hos
barnen?

9. Bilaga 2

Intervjufrågor utomhuspedagogik

Del 1; Allmänna frågor utifrån hur pedagogen använder sig av utomhuspedagogik i verksamheten.

1. Hur kommer det sig att ni använder er av utomhuspedagogik?
2. Vad är ert syfte med att använda er av utomhuspedagogik?
3. Hur tycker ni att en lärare ska lära ut/lärandeteorier?
4. Vad lär sig barnen av utomhuspedagogik?
5. Vilka delar anser ni är de viktigaste som barnen lär sig av utomhuspedagogik?
6. Hur gör ni för att barnen ska lära sig?
7. Hur lär sig barnen av utomhuspedagogik?
8. Vilket förhållningssätt/barnsyn har ni när ni arbetar pedagogiskt med barnen?
9. Vilken betydelse anser ni att gården har för den utomhuspedagogiska verksamheten?

Del 2; Frågor ställda angående pedagogens syn på den aktivitet vi observerade.

10. Vad var syftet med det ni gjorde?
11. Vad tycker ni att barnen lärde sig av detta tillfälle som vi observerade?
12. Hur följer ni upp och ser/tar reda på vad barnen lär/lärt sig av ert pedagogiska arbete utomhus?
13. Hur ser ni pedagoger på ert eget lärande i förhållande till den verksamhet ni bedriver?
14. Brukar ni ha (kontinuitet/lika) undervisning med barnen eller växlar detta från gång till gång?
15. Något du vill tillägga?